

EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 23. 9. 2020
COM(2020) 613 final

2020/0277 (COD)

Návrh

**NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY,
ktorým sa riešia krízové situácie a prípady vyššej moci v oblasti migrácie a azylu**

(Text s významom pre EHP)

DÔVODOVÁ SPRÁVA

1. KONTEXT NÁVRHU

1.1. Dôvody a ciele návrhu

V septembri 2019 predsedníčka Európskej komisie Ursula von der Leyenová oznámila nový pakt o migrácii a azyle, ktorý zahŕňa komplexný prístup k vonkajším hraniciam, azylovému systému a systému návratu, schengenskému priestoru voľného pohybu a vonkajšiemu rozmeru.

Oznámenie o novom pakte o migrácii a azyle, predložené spolu so súborom legislatívnych návrhov vrátane tohto návrhu, ktorým sa riešia krízové situácie a prípady vyššej moci v oblasti migrácie a azylu, predstavuje nový začiatok v oblasti migrácie. Cieľom nového paktu je zaviesť široký rámec založený na komplexnom prístupe k riadeniu migrácie, ktorým sa podporí vzájomná dôvera medzi členskými štátmi. Nový pakt vychádza zo všeobecnej zásady solidarity a spravodlivého rozdelenia zodpovednosti a presadzuje sa ním integrovaná tvorba politiky, čo znamená zlúčenie politík v oblasti azylu, migrácie, návratu, ochrany vonkajších hraníc a vzťahov s tretími krajinami.

Nový pakt nadväzuje na návrhy Komisie reformovať spoločný európsky azylový systém z rokov 2016 a 2018 a zavádzajú sa ním nové prvky na zabezpečenie rovnováhy potrebnej pre spoločný rámec, ktorý prispieva ku komplexnému prístupu k riadeniu migrácie prostredníctvom integrovanej tvorby politík v oblasti riadenia azylu a migrácie vrátane jeho vnútorných aj vonkajších zložiek. Ako súčasť tohto rámca je nutné zaviesť systém, ktorý bude obsahovať nástroje potrebné na riešenie krízových situácií a prípadov vyššej moci.

Mechanizmus solidarity, ktorý sa zavádza nariadením o azyle a riadení migrácie, je flexibilný a navrhnutý pružne, aby sa dal prispôbiť rôznym situáciám vyvolaným rôznymi migračnými výzvami, ktorým čelia členské štáty, a to stanovením solidárnych opatrení, na ktoré môžu členské štáty prispievať podľa svojho výberu. Týmto novým prístupom k solidarite sa členským štátom vystaveným tlaku alebo riziku tlaku poskytuje nepretržitá a rozmanitá podpora, ktorá zahŕňa špecifický postup pri riešení osobitých prípadov vylovení po pátracích a záchranných operáciách. Celková efektívnosť a súdržnosť systémov riadenia azylu a migrácie sa zvýši aj prostredníctvom procesných pravidiel stanovených v novom nariadení o konaní o azyle. S pomocou širokého súboru opatrení, ktoré by sa mali uplatniť v rámci komplexného prístupu k riadeniu azylu a migrácie, by Únia a jej členské štáty mali byť lepšie pripravené, aby sa vyhlili vzniku krízovej situácie v oblasti migrácie a azylu.

Vzhľadom na rôzne faktory, na ktoré Únia a jej členské štáty nemajú dosah, však nemožno vznik krízovej situácie vylúčiť, ako ukazujú nedávne skúsenosti. Ako ukazuje aj naša skúsenosť z utečeneckej krízy v roku 2015, Únia potrebuje na riešenie krízy štruktúrovaný prístup, aby sa vyhla reakciám *ad hoc*. Je preto vhodné, aby bol legislatívny rámec v tejto oblasti doplnený nástrojom, ktorým sa zabezpečí, že Únia okrem povinného mechanizmu solidarity a bežne platných postupov bude mať k dispozícii aj osobitné pravidlá na účinné riešenie mimoriadnej krízovej situácie. Takýmito pravidlami by sa stanovili primerané procesné pravidlá a výnimky a umožnilo by sa rýchle spustenie solidarity v prospech jedného alebo viacerých členských štátov s cieľom reagovať na krízové situácie, ktoré sú takého rozsahu, že vyvíjajú značný tlak dokonca aj na dobre pripravené a funkčné systémy riadenia azylu a migrácie.

Tento krízový nástroj sa preto vzťahuje na mimoriadne situácie hromadného prílevu štátnych príslušníkov tretích krajín alebo osôb bez štátnej príslušnosti, ktorí prichádzajú do členského

štátu neregulárne, pričom tento prílev je takého rozsahu a povahy, že by viedol k znefunkčneniu azylového systému, systému prijímania alebo systému návratu daného členského štátu a mal by závažné dôsledky pre fungovanie spoločného európskeho azylového systému a systému Únie pre riadenie migrácie, alebo by uplatňovanie týchto systémov znemožnil. Krízový nástroj sa vzťahuje aj na situácie, v ktorých vzniká riziko príchodu takýchto osôb. V navrhovanom nariadení sa takisto riešia situácie vyššej moci v oblasti riadenia azylu a migrácie v rámci Únie. Stanovuje sa ním nevyhnutné prispôsobenie pravidiel EÚ týkajúcim sa konaní o azyle a návrate, ako aj mechanizmom solidarity stanoveným v nariadení (EÚ) XXX/XXX [riadenie azylu a migrácie].

Spolu s návrhom, ktorým sa mení návrh nariadenia o konaniach o azyle z roku 2016¹, novým návrhom nariadenia o riadení azylu a migrácie², návrhom, ktorým sa zavádza preverovanie³, a návrhom, ktorým sa mení návrh o systéme Eurodac⁴, sa týmto návrhom stanovuje legislatívny rámec na zavedenie tohto komplexného prístupu k riadeniu migrácie a azylu do praxe.

Návrhom, ktorým sa mení návrh prepracovaného nariadenia Eurodac z roku 2016⁵, sa zavádza jednoznačné a pevné prepojenie medzi konkrétnymi osobami a postupmi, ktorým sú podrobované, s cieľom zlepšiť kontrolu neregulárnej migrácie a odhaľovanie neoprávneného pohybu. Návrhom sa takisto podporuje zavedenie nového mechanizmu solidarity, ktorý sa stanovil nariadením o riadení azylu a migrácie, predkladajú sa ním nevyhnutné následné zmeny, na základe ktorých bude systém Eurodac fungovať ako súčasť rámca interoperability, a členské štáty sa ním podporujú pri monitorovaní poskytovania pomoci pri dobrovoľnom návrate a reintegrácii.

Cieľom reformy je zmeniť súčasný stav, keď napriek výrazne zvýšenej spolupráci na úrovni EÚ vrátane podpory poskytovanej agentúrami EÚ zostávajú azylové systémy, systémy prijímania a systémy návratu členských štátov do veľkej miery neharmonizované. Vedie to k neefektívnosti a k nezamýšľanému dôsledku, keď sa žiadateľom o azyl nedostáva rovnaké spravodlivé zaobchádzanie v celej Európe, čím sa podporuje pohyb veľkého počtu migrantov po Európe za lepšími podmienkami a vyhliadkami pre ich pobyt. Komisia v tejto súvislosti podporuje už dosiahnuté predbežné politické dohody týkajúce sa kvalifikačného nariadenia, smernice o podmienkach prijímania, nariadenia o rámci EÚ pre presídľovanie a nariadenia o Agentúre Európskej únie pre azyl. Tieto dokumenty by sa mali definitívne prijať čo najskôr. Takisto by sa mali rýchlo ukončiť rokovania o prepracovanej smernici o návrate⁶, ako aj reforma spoločného európskeho azylového systému, aby sa zabezpečila úspešnosť pravidiel EÚ pri zabráňovaní úteku, poskytovaní pomoci pri dobrovoľných návratoch, zjednodušovaní administratívnych postupov a súdnych konaní a posilňovaní efektívneho fungovania systémov riadenia azylu a migrácie.

Celkovým cieľom návrhu je zabezpečiť nevyhnutné prispôsobenie pravidiel týkajúcich sa konaní o azyle a návrate (nariadenie o konaniach o azyle a smernica o návrate⁷), ako aj

¹ Ú. v. EÚ L [...], [...], s. [...].

² Ú. v. EÚ L [...], [...], s. [...].

³ Ú. v. EÚ L [...], [...], s. [...].

⁴ Ú. v. EÚ L [...], [...], s. [...].

⁵ Ú. v. EÚ L [...], [...], s. [...].

⁶ COM(2018) 634 final.

⁷ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/115/ES zo 16. decembra 2008 o spoločných normách a postupoch členských štátov na účely návratu štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na ich území (Ú. v. EÚ L 348, 24.12.2008, s. 98).

mechanizmu solidarity stanoveného v nariadení o riadení azylu a migrácie, aby sa zabezpečilo, že členské štáty dokážu riešiť krízové situácie a situácie vyššej moci v oblasti riadenia azylu a migrácie v rámci EÚ. Takéto situácie môžu nastať veľmi rýchlo a môžu byť takého rozsahu a povahy, že ich účinné riešenie si bude vyžadovať špecifický súbor nástrojov. Na tento účel sa v nariadení o riadení azylu a migrácie stanovuje zjednodušený postup a skrátené lehoty na spustenie povinného mechanizmu solidarity určeného pre naliehavé situácie. Pravidlá a opatrenia na riešenie krízovej situácie stanovené v tomto návrhu dopĺňajú operačnú a technickú pomoc poskytovanú Agentúrou Európskej únie pre azyl⁸ v prípade, že je azylový systém a systém prijímania daného členského štátu vystavený neprimeranému tlaku.

Okrem toho postup mechanizmu solidarity v krízových situáciách umožňuje väčšiu mieru premiestňovania a posilňuje možnosť členských štátov poskytovať si vzájomnú pomoc pri vykonávaní návratov, a to v podobe sponzorstva návratov. Podľa všeobecných pravidiel stanovených v nariadení o riadení azylu a migrácie sa členské štáty poskytujúce sponzorstvo návratov zaväzujú vracať neregulárnych migrantov v mene iného členského štátu, pričom vykonávajú všetky úkony potrebné na tento účel priamo z územia benefitujúceho členského štátu (napr. poskytovanie poradenstva o návrate, vedenie politického dialógu s tretími krajinami, poskytovanie podpory pri asistovanom dobrovoľnom návrate a reintegrácii). Ak sa návrat neuskutoční do ôsmich mesiacov, neregulárni migranti budú odovzdaní na územie sponzorujúceho členského štátu, ktorý vykonanie návratu dokončí. Sponzorstvo návratov v krízových situáciách stanovené v tomto návrhu sa líši od sponzorstva návratov stanoveného v nariadení o riadení azylu a migrácie, pretože povinnosť odovzdať neregulárneho migranta sa začne uplatňovať, ak sa dotknutá osoba nevráti alebo nebude odsunutá do štyroch mesiacov.

Návrh obsahuje aj ustanovenia týkajúce sa krízových situácií, ktoré umožňujú určité výnimky z navrhovaného nariadenia o konaní o azyle. Okrem dôvodov uvedených už v nariadení o konaniach o azyle bude najmä možné rozšíriť rozsah uplatňovania konania na hraniciach na štátnych príslušníkov tretích krajín a osoby bez štátnej príslušnosti, ktorí pochádzajú z krajín s mierou uznaných žiadostí v prvostupňovom konaní v celej EÚ na úrovni 75 % alebo menej, ako aj predĺžiť lehotu na posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu, ktorá podlieha konaniu na hraniciach, o ďalších osem týždňov. Takisto sa navrhuje, aby sa členským štátom umožnila výnimka z ustanovení o registrácii žiadostí o medzinárodnú ochranu v podobe dlhšej lehoty v trvaní štyroch týždňov.

Návrh okrem toho umožňuje výnimky z určitých ustanovení o konaní na hraniciach pri vykonávaní návratu, ktoré sú stanovené v navrhovanom nariadení o konaní o azyle a v smernici o návrate, s cieľom uľahčiť presadenie takýchto postupov v krízových situáciách, keď je potrebné vykonať osobitné úpravy, aby príslušné orgány mohli v čase preťaženia náležite vykonávať svoje úlohy a zvládali veľkú pracovnú záťaž. Na tento účel sa v návrhu predlžuje maximálna dĺžka konania na hraniciach pri vykonávaní návratu o dodatočné obdobie ôsmich týždňov (v navrhovanom nariadení o konaní o azyle sa maximálna lehota stanovuje na dvanásť týždňov) a popri prípadoch stanovených v návrhu prepracovanej smernice o návrate sa zavádzajú nové osobitné a dobre vymedzené prípady, v ktorých možno u jednotlivcov predpokladať riziko úteku, pokiaľ sa nepreukáže opak. Konaním o návrate v čase krízy nie je dotknutá možnosť členských štátov odchýliť sa od uplatňovania smernice o návrate na základe článku 2 ods. 2 písm. a) uvedenej smernice v prípade štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na území členského štátu, sú zadržaní v súvislosti s neoprávneným prekročením vonkajšej hranice členského štátu

⁸ Na základe predbežnej dohody o nariadení o Agentúre Európskej únie pre azyl (článok 16).

pozemnou, morskou alebo vzdušnou cestou a po preverení vykonanom v súlade s nariadením (EÚ) č. XXX/XXX [*nariadenie o preverovaní*] následne v tomto členskom štáte nezískali oprávnenie ani právo na pobyt (napr. nepožiadali o medzinárodnú ochranu).

Aby sa členským štátom a Únii umožnilo efektívne riešiť situácie vyššej moci, akou bola situácia vyvolaná pandemiou COVID-19, ktorú Svetová zdravotnícka organizácia vyhlásila 11. marca 2020, navrhované nariadenie ďalej umožňuje členskému štátu predĺžiť lehotu na registráciu žiadostí o medzinárodnú ochranu stanovenú v nariadení o konaní o azyle a takisto predĺžiť lehoty na posielanie dožiadaní o prevzatie a oznámení na účely prijatia späť a na odpovedanie na tieto dožiadania a oznámenia, ako aj lehoty na vykonanie odovzdania do zodpovedného členského štátu, ktoré sú stanovené v navrhovanom nariadení o riadení azylu a migrácie. Tento návrh takisto umožňuje predĺžiť lehotu na vykonanie povinnosti premiestnenia alebo sponzorstva návratov, ak sa členský štát nachádza v situácii vyššej moci a nemá možnosť splniť si tieto povinnosti tak, ako sa stanovuje v tomto nariadení a v nariadení o riadení azylu a migrácie.

1.2. Súlad s existujúcimi ustanoveniami v tejto oblasti politiky

Tento návrh je v plnom súlade s oznámením o novom pakte o migrácii a azyle a so sprievodným plánom iniciatív vrátane návrhu nariadenia o riadení azylu a migrácie, návrhu nariadenia, ktorým sa zavádza preverovanie, a navrhovaného nariadenia o konaní o azyle.

Týmto návrhom sa dopĺňa návrh nariadenia o riadení azylu a migrácie, keďže sa v ňom stanovujú osobitné pravidlá uplatňovania povinného mechanizmu solidarity v prípade mimoriadnej krízovej situácie.

Tento návrh je takisto v súlade s navrhovaným nariadením o konaní o azyle a s návrhom prepracovanej smernice o návrate, najmä preto, že sa ním stanovujú výnimky uplatniteľné v prípade mimoriadnych krízových situácií, ktoré sa týkajú rozsahu uplatňovania konania na hraniciach, trvania posudzovania žiadosti o medzinárodnú ochranu v rámci tohto konania, lehôt na registráciu žiadostí o medzinárodnú ochranu, ako aj rozsahu a časového rámca konania na hraniciach na účely vykonania návratu.

Tento návrh je okrem toho plne v súlade s mechanizmom EÚ pre pripravenosť a krízové riadenie migrácie (Konceptia pripravenosti a krízového riadenia v oblasti migrácie) a dopĺňa ho. Mechanizmus predstavuje operačný rámec na monitorovanie a predvídanie migračných tokov a migračných situácií, budovanie odolnosti, ako aj organizovanie koordinovanej reakcie na migračnú krízu. V návrhu sa predovšetkým v plnej miere čerpá z vydaných správ a z činností siete zriadenej v rámci tejto koncepcie.

Návrh je takisto v súlade s už dosiahnutými predbežnými politickými dohodami, ktoré sa týkajú kvalifikačného nariadenia, smernice o podmienkach prijímania, nariadenia o rámci EÚ pre presídľovanie a nariadenia o Agentúre Európskej únie pre azyl.

1.3. Interakcie s článkom 78 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie

Týmto návrhom sa stanovujú osobitné pravidlá na zabezpečenie širšieho rozsahu pôsobnosti a rýchlejšieho konania oproti pravidlám v navrhovanom nariadení o riadení azylu a migrácie, čím sa zabezpečí účinný a efektívny systém riešenia krízových situácií, ktorý bude permanentne k dispozícii.

Stanovením osobitných pravidiel pre solidaritu v krízovej situácii nie je dotknutá možnosť Rady prijímať na návrh Komisie predbežné opatrenia v prospech členského štátu, ktorý čelí núdzovej situácii podľa článku 78 ods. 3 ZFEÚ.

1.4. Súlad s ostatnými politikami Únie

Tento návrh je v súlade s komplexným prístupom k riadeniu migrácie stanoveným v novom pakte o migrácii a azyle, v rámci ktorého sa má migračná politika stať ústredným prvkom vzťahov s partnerskými tretími krajinami; majú sa vytvoriť účinné legálne možnosti migrácie do EÚ; vonkajšie hranice sa majú začleniť do riadenia migrácie EÚ; majú sa zabezpečiť bezproblémové spravodlivé a účinné konania o azyle a návrate; má sa vytvoriť dôveryhodný schengenský systém; a majú sa vytvoriť osobitné politiky, prostredníctvom ktorých by sa uľahčila integrácia štátnych príslušníkov tretích krajín do európskych spoločností.

Návrhom sa vykonáva nový pakt, a najmä zámer obnoviť azylovú reformu, ktorú Komisia navrhla v roku 2016, okrem iného preskúmaním spôsobu zaviesť súvislý azylový systém a systém návratu, ako aj stanovením komplexného prístupu k riadeniu migrácie. Týmto spôsobom sa návrhom zabezpečí, aby na podporu krajín, ktoré sa ocitnú v krízovej situácii, prispeli všetky členské štáty. Návrhom sa zabezpečí, aby sa v krízovej situácii účinne riešili výzvy spojené s komplexným prístupom, ako je potreba udržať znížený tlak spôsobený neoprávnenými príchodmi, silné vonkajšie hranice, obmedziť ďalší pohyb a tlak na schengenský priestor a zabezpečiť rýchly a efektívny návrat a readmisiiu.

2. PRÁVNÝ ZÁKLAD, SUBSIDIARITA A PROPORCIONALITA

2.1. Právny základ

Tento návrh prispieva ku komplexnému prístupu k riadeniu migrácie a k legislatívnym návrhom predloženým spolu s paktom o migrácii a azyle. Obsahuje viacero ustanovení súvisiacich s navrhovaným nariadením o konaní o azyle a navrhovaným nariadením o riadení azylu a migrácie, ako aj ustanovenia o priznaní postavenia osoby s okamžitou ochranou v krízových situáciách. Mal by sa preto prijať na vhodnom právnom základe, konkrétne na základe článku 78 ods. 2 písm. c), d) a e) a na základe článku 79 ods. 2 písm. c) ZFEÚ v súlade s riadnym legislatívnym postupom.

2.2. Variabilná geometria

Írsko je viazané nariadením (EÚ) č. 604/2013, keďže oznámilo svoje želanie zúčastniť sa na prijatí a uplatňovaní uvedeného nariadenia na základe Protokolu o postavení Spojeného kráľovstva a Írska s ohľadom na priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, ktorý je pripojený k ZEÚ a ZFEÚ⁹.

V súlade s uvedeným protokolom sa Írsko môže rozhodnúť, či sa zúčastní na prijatí tohto návrhu. Túto možnosť má aj po prijatí tohto návrhu.

Podľa Protokolu o postavení Dánska, ktorý je pripojený k ZEÚ a ZFEÚ, sa Dánsko nezúčastňuje na prijímaní opatrení Radou podľa hlavy V ZFEÚ (s výnimkou „opatrení vymedzujúcich tretie krajiny, ktorých štátni príslušníci musia mať pri prekročení vonkajších hraníc členských štátov víza, alebo opatrení týkajúcich sa jednotného formátu víz“). Avšak vzhľadom na to, že Dánsko uplatňuje súčasné dublinské nariadenie na základe medzinárodnej

⁹ To isté platí pre Spojené kráľovstvo počas prechodného obdobia podľa dohody o vystúpení.

dohody, ktorú uzavrelo s ES v roku 2006¹⁰, oznámi v súlade s článkom 3 uvedenej dohody Komisii svoje rozhodnutie, či bude alebo nebude implementovať článok 8 tohto nariadenia.

Účasť Írska a Dánska na opatreniach stanovených v tomto návrhu nariadenia sa určí v priebehu rokovaní v súlade s uvedenými protokolmi. V uvedených protokoloch sa najmä stanovuje možnosť, nie však povinnosť Írska zúčastniť sa na iniciatívach v oblasti politiky slobody, bezpečnosti a spravodlivosti bez toho, aby tým bolo dotknuté ich fungovanie.

2.3. Vplyv návrhu na štáty, ktoré nie sú členmi EÚ

Súbežne s pridružením viacerých štátov, ktoré nie sú členmi EÚ, k schengenskému acquis Únia uzavrela viacero dohôd o pridružení týchto krajín aj k dublinskému acquis/acquis Eurodac:

- dohoda o pridružení Islandu a Nórska, uzavretá v roku 2001,
- dohoda o pridružení Švajčiarska, uzavretá 28. februára 2008,
- protokol o pridružení Lichtenštajnska, uzavretý 7. marca 2011.

Na ustanovenie práv a povinností medzi Dánskom – ktoré je, ako už bolo uvedené, pridružené k dublinskému acquis/acquis Eurodac na základe medzinárodnej dohody – a uvedenými pridruženými krajinami sa medzi Úniou a pridruženými krajinami uzavreli ďalšie dva nástroje¹¹.

V súlade s týmito tromi uvedenými dohodami pridružené krajiny prijímajú bez výhrad dublinské acquis/acquis Eurodac a jeho vývoj. Nezúčastňujú sa na prijímaní žiadnych aktov, ktorými sa mení dublinské acquis alebo ktoré sú na ňom založené (teda vrátane tohto návrhu), ale sú povinné v stanovenej lehote po schválení takéhoto aktu Radou a Európskym parlamentom oznámiť Komisii svoje rozhodnutie, či prijímajú jeho obsah. Ak Nórsko, Island, Švajčiarsko alebo Lichtenštajnsko neprijmú akt, ktorým sa mení dublinské acquis/acquis Eurodac alebo ktorý je na ňom založený, príslušné dohody sa ukončia okrem prípadu, keď spoločný/zmiešaný výbor zriadený na základe dohôd rozhodne jednomyseľne inak.

Navrhované nariadenie má širší rozsah pôsobnosti nad rámec predmetu uvedených dohôd. Aby sa zabezpečilo zachovanie dohôd s Dánskom a pridruženými krajinami, ktoré upravujú ich účasť na dublinskom systéme, Dánsko, Nórsko, Island, Švajčiarsko a Lichtenštajnsko budú viazané len článkom 8 tohto nariadenia, ak sa tento akt prijme.

2.4. Subsidiarita

Hlava V ZFEÚ pod názvom Priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti prenáša určité právomoci v týchto záležitostiach na Európsku úniu. Tieto právomoci sa musia vykonávať v súlade s článkom 5 Zmluvy o Európskej únii, teda len vtedy a do tej miery, pokiaľ ciele zamýšľané touto činnosťou nemôžu uspokojivo dosiahnuť členské štáty, ale z dôvodov

¹⁰ Dohoda medzi Európskym spoločenstvom a Dánskym kráľovstvom o kritériách a mechanizmoch na určenie členského štátu, ktorý je zodpovedný za posúdenie žiadosti o azyl podanej v Dánsku alebo v ktoromkoľvek inom členskom štáte Európskej únie, a o systéme „Eurodac“ na porovnávanie odtlačkov prstov pre účinné uplatňovanie Dublinského dohovoru, Ú. v. EÚ L 66, 8.3.2006, s. 38.

¹¹ Protokol medzi Európskym spoločenstvom, Švajčiarskou konfederáciou a Lichtenštajnským kniežatstvom k Dohode medzi Európskym spoločenstvom a Švajčiarskou konfederáciou o kritériách a mechanizmoch na určenie štátu zodpovedného za preskúmanie žiadosti o azyl podanej v členskom štáte alebo vo Švajčiarsku (uzavretý 24. 10. 2008, Ú. v. EÚ L 161, 24.6.2009, s. 8) a Protokol k Dohode medzi Európskym spoločenstvom a Islandskou republikou a Nórskym kráľovstvom o kritériách a mechanizmoch na určenie štátu zodpovedného za preskúmanie žiadosti o azyl podanej v členskom štáte alebo na Islande alebo v Nórsku (Ú. v. ES L 93, 3.4.2001).

rozsahu alebo účinkov navrhovanej činnosti ich možno lepšie dosiahnuť na úrovni Európskej únie.

Návrhom sa zavádzajú osobitné pravidlá týkajúce sa uplatňovania mechanizmu solidarity stanoveného v nariadení o riadení azylu a migrácie s cieľom systematicky riešiť krízové situácie vznikajúce v ktoromkoľvek členskom štáte v dôsledku hromadného prílevu osôb a dosiahnuť spravodlivé rozdelenie zodpovednosti medzi členskými štátmi. Návrh sa zo svojej podstaty týka prípadov, ktoré členský štát nemôže zvládnuť sám.

Okrem toho existuje množstvo procesných prvkov určených na pomoc členskému štátu alebo členským štátom, ktoré čelia krízovým situáciám. Konania o azyle a návrate by sa mali riadiť rovnakými pravidlami v celej Únii bez ohľadu na počet členských štátov, ktoré ich uplatňujú, aby sa v krízovej situácii zabezpečil spoločný prístup k pravidlám, od ktorých je možné sa odchýliť. Takto budú konania zrozumiteľné aj pre jednotlivcov, ktorých sa týkajú, čím sa im poskytne právna istota a zabezpečí dodržiavanie ich práv. Začiatok uplatňovania takýchto výnimiek, ako aj rozsah ich pôsobnosti a časový rámec sa musia regulovať na úrovni EÚ, aby sa zabezpečila predvídateľnosť a zásada právneho štátu. Ciele tohto návrhu preto nie je možné uspokojivo dosiahnuť na úrovni jednotlivých členských štátov; vzhľadom na rozsah a účinky navrhovaného nariadenia ich možno lepšie dosiahnuť na úrovni Únie. Únia preto musí konať a môže prijať opatrenia v súlade so zásadou subsidiarity podľa článku 5 ods. 3 Zmluvy o Európskej únii.

Návrh obsahuje aj opatrenia týkajúce sa vyššej moci, ktoré môžu členské štáty alebo Únia ako celok uplatňovať s ohľadom na lehoty stanovené v navrhovanom nariadení o riadení azylu a migrácie alebo v navrhovanom nariadení o konaní o azyle.

Dosiahnutie týchto cieľov si vyžaduje opatrenia na úrovni EÚ, keďže sú zo svojej povahy cezhraničné. Je zrejmé, že opatreniami, ktoré prijímajú jednotlivé členské štáty, nemožno uspokojivo naplniť potrebu spoločného prístupu EÚ k spoločnému problému.

2.5. Proporcionalita

V súlade so zásadou proporcionality, ktorá je stanovená v článku 5 ods. 4 Zmluvy o Európskej únii, sa týmto nariadením stanovujú presné podmienky uplatnenia výnimiek a zároveň sa stanovuje rozsah pôsobnosti a časový rámec uplatnenia takýchto výnimiek. Takisto sa stanovuje mechanizmus, ktorým sa riadi uplatňovanie týchto výnimiek, aby sa zabezpečilo, že nejde nad rámec toho, čo je nevyhnutné na dosiahnutie jeho cieľov.

Všetky prvky mechanizmu určeného na riešenie špecifických krízových situácií, ktoré sú spôsobené hromadným prílevom štátnych príslušníkov tretích krajín na územie členského štátu, alebo na riešenie špecifických situácií vyššej moci, sa obmedzujú na nevyhnutné opatrenia a umožňujú primerané procesné výnimky a rýchle spustenie solidarity, aby sa zabezpečilo rovnaké zaobchádzanie so žiadateľmi, pokiaľ ide o práva a záruky, a aby sa prispôbili pravidlá pre konania o azyle a návrate.

Výnimky z navrhovaného nariadenia o riadení azylu a migrácie a navrhovaného nariadenia o konaní o azyle sú primerané a zahŕňajú viacero záruk, ktorými sa zaručuje rovnováha medzi okamžitou potrebou členských štátov riadiť krízové situácie alebo situácie vyššej moci a potrebou právnej istoty a jednotnosti pri uplatňovaní takýchto výnimiek.

V prípade mimoriadnych situácií hromadného prílevu štátnych príslušníkov tretích krajín alebo osôb bez štátnej príslušnosti prichádzajúcich do členského štátu neoprávnene, ktoré vedú k znefunkčneniu azylového systému, systému prijímania a systému návratu daného členského štátu, sa považuje za primerané, že sa v konaní o azyle a návrate v čase krízy maximálne lehoty konania na hraniciach pre azyl a návrat stanovené v nariadení o konaní o azyle predlžujú o maximálne obdobie ôsmich týždňov.

Predĺženie lehôt, ktoré sa zavádza v prípadoch vyššej moci, je nutné, aby sa výnimky z navrhovaného nariadenia o riadení azylu a migrácie a navrhovaného nariadenia o konaní o azyle zjednotili v celej Únii.

Lehoty stanovené pre trvanie uplatňovania výnimiek umožňujú udržiavať rovnováhu medzi potrebou vnútroštátnych orgánov získať viac času na vykonávanie svojich úloh v situáciách vyššej moci a potrebou chrániť práva žiadateľov a štátnych príslušníkov tretích krajín alebo osôb bez štátnej príslušnosti, ktorých žiadosť o medzinárodnú ochranu bola zamietnutá.

2.6. Výber nástroja

Keďže sa týmto navrhovaným nariadením stanovujú určité výnimky z navrhovaného nariadenia o riadení azylu a migrácie a navrhovaného nariadenia o konaní o azyle, rovnaký právny nástroj sa použije na stanovenie súboru pravidiel, ktoré členským štátom a Únii umožnia riešiť špecifické krízové situácie spôsobené hromadným prílevom štátnych príslušníkov tretích krajín na územie členského štátu či špecifické situácie vyššej moci.

Jedine nariadením, ktorým sa v Únii stanovia výnimky z konania o azyle a návrate a ktorého ustanovenia sú priamo uplatniteľné, sa môže poskytnúť potrebná miera jednotnosti a účinnosti pri uplatňovaní procesných pravidiel EÚ, ktoré sa týkajú azylu v krízových situáciách a situáciách vyššej moci.

3. VÝSLEDKY HODNOTENIA EX POST, KONZULTÁCIÍ SO ZAJINTERESOVANÝMI STRANAMI A POSÚDENIA VPLYVU

Zhromažďovanie poznatkov o vykonávaní a uplatňovaní existujúcich právnych predpisov

3.1. Tvorba politiky založená na dôkazoch

Legislatívne návrhy sprevádza podrobný analytický pracovný dokument útvarov Komisie, ktorý vychádza z verejne dostupných údajov a štatistík EÚ, ako aj zo skúseností Komisie a jej agentúr z reálnej situácie v oblasti azylu a migrácie. Zo súboru týchto údajov a skúseností vyplýva, že spoločný európsky azylový systém si vyžaduje zdokonalený právny rámec obsahujúci nové alebo zmenené pravidlá s cieľom čeliť súčasným výzvam v oblasti migrácie.

V pracovnom dokumente útvarov Komisie sa identifikuje viacero výziev, ktorým v súčasnosti EÚ čelí, posudzuje sa súčasná situácia a opisujú sa možné riešenia. Dokument vychádza z údajov zozbieraných od začiatku migračnej krízy v rokoch 2015 – 2016, z ktorých vyplývajú dôležité poučenia. V dokumente sa uvádzajú porovnania, ktoré ukazujú trendy, ale aj nedostatky riadenia tejto krízy. Zdôrazňuje sa, že v určitých oblastiach sú potrebné spoľahlivejšie nástroje na odvrátenie budúcich kríz, akými sú situácie hromadného prílevu. Na základe poučenia z pandémie COVID-19 sa zároveň zdôrazňuje pružnosť v situáciách vyššej moci.

Jednou zo zistených výziev je absencia mechanizmu na riešenie krízových situácií, ktoré by mohli nastať v dôsledku hromadného prílevu neregulárnych migrantov a viesť k znefunkčneniu azylového systému a systému prijímania daného členského štátu, a môžu mať závažné dôsledky pre fungovanie celého CEAS. Ako sa zistilo, súčasťou tohto problému je naďalej častá neschopnosť EÚ v takýchto situáciách zabezpečiť prístup ku konaniu na hraniciach napriek tomu, že EÚ je v súčasnosti na krízové situácie pripravená lepšie ako v roku 2015.

Nedávne udalosti ako pandémie COVID-19 a politická kríza na grécko-tureckých hraniciach v marci 2020 ďalej poukazujú na oblasti, kde je potrebné zabezpečiť odolnosť prostredníctvom osobitných pravidiel, ktoré možno uplatniť v situáciách vyššej moci.

Dokonca aj najlepšie pripravený a dobre riadený systém si vyžaduje rámec na riešenie krízových situácií alebo situácií vyššej moci, ak rôzne právne nástroje nie sú dostatočne pružné. Členské štáty potrebujú nástroje na riešenie rôznorodých príčin migrácie, ako aj okamžité opatrenia na zvládnutie nadmerného tlaku spôsobeného takýmito situáciami.

Okrem toho môže byť v krízových situáciách účinnosť reakcie výrazne ovplyvnená účinnou predvídavosťou a prípravou, keď sa z reakčného prístupu prejde na prístup vychádzajúci z pripravenosti a anticipácie. Takýto prístup na úrovni EÚ stále chýba, ale je dôležitý ako súčasť úsilia zlepšiť súčasný systém riadenia migrácie tak, aby bol odolnejší a mohol pohotovejšie reagovať.

Vykonávaním odporúčania Komisie č. XXX o mechanizme EÚ pre pripravenosť a riadenie kríz v oblasti migrácie (Koncepcia pripravenosti a krízového riadenia v oblasti migrácie) by sa tento nedostatok mal zmierniť, a to monitorovaním a predvídaním migračných tokov, zvyšovaním odolnosti a zlepšovaním technickej koordinácie reakcií na krízu v plnom súlade s platnými právnymi predpismi, využitím existujúcich nástrojov a ich dopĺňaním.

Z týchto výziev vyplýva potreba osobitných pravidiel pre krízovú solidaritu, ktoré by zahŕňali povinný systém solidarity pre premiestňovanie alebo sponzorstvo návratov, aby sa zabezpečila rýchla reakcia v podobe odľahčenia nadmerného tlaku, ktorému čelia postihnuté členské štáty. Takisto z nich vyplýva potreba procesných výnimiek, ktoré môžu členské štáty uplatniť vo svojich azylových a migračných systémoch. Výnimkami z pravidiel o azyle a návrate by sa členským štátom mali zabezpečiť prostriedky a dostatočný čas na vykonanie príslušných postupov v daných oblastiach.

Pokiaľ ide o vysídlené osoby z tretích krajín, ktoré čelia vysokému riziku neselektívneho násillia v mimoriadnych situáciách ozbrojeného konfliktu, nemôžu sa vrátiť do svojej krajiny pôvodu a potrebujú rýchlu ochranu v EÚ, v pracovnom dokumente útvarov Komisie sa uvádza, že existujúce opatrenia na poskytnutie rýchleho prístupu k ochrane už nespĺňajú tento účel. V dokumente sa zdôrazňuje, že podľa štúdie¹² o smernici o dočasnej ochrane¹³ sa zainteresované strany zhodli, že dosiahnuť dohodu medzi členskými štátmi o nožnej aktivácii smernice o dočasnej ochrane bolo takmer nemožné. V pracovnom dokumente útvarov Komisie sa preto dospelo k záveru, že smernica o dočasnej ochrane už nezodpovedá súčasnej situácii v členských štátoch a musí sa zrušiť. Napriek tomu sa v dokumente uznáva, že určitým skupinám štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí čelia vysokému riziku, musí byť poskytnutá rýchla a okamžitá ochrana. Týmto návrhom sa tak zabezpečí, aby osoby, ktorým sa poskytne okamžitá ochrana, získali rovnaké hospodárske a sociálne práva, ako majú osoby s doplnkovou ochranou podľa nariadenia (EÚ) XXX/XXX [kvalifikačné nariadenie]. Medzi tieto práva patrí ochrana pred vyhodením alebo vrátením, informácie o právach a povinnostiach súvisiacich s ich postavením, zachovanie celistvosti rodiny, právo na vydanie

¹² Štúdiu pre GR pre migráciu a vnútorné záležitosti uskutočnilo ICF v januári 2016.

¹³ Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsillia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

povolenia na pobyt, voľný pohyb v rámci členského štátu, prístup k zamestnaniu, prístup k vzdelaniu, prístup k postupom uznávania kvalifikácií a potvrdenia zručností, sociálne zabezpečenie a sociálna pomoc, zdravotná starostlivosť, práva maloletých osôb bez sprievodu, prístup k bývaniu, prístup k integračným opatreniam a pomoc pri repatriácii.

3.2. Konzultácie so zainteresovanými stranami

Komisia konzultovala nový pakt o migrácii a azyle s Európskym parlamentom, členskými štátmi a zainteresovanými stranami pri viacerých príležitostiach s cieľom zistiť ich názor. Súbežne s tým rumunské, fínske a chorvátske predsedníctvo uskutočnilo strategické aj technické výmeny o budúcnosti rôznych aspektov migračnej politiky vrátane azylu, návratu a vzťahov s tretími krajinami v oblasti readmisie a reintegrácie. Z týchto konzultácií vyplynula podpora nového začiatku v oblasti európskej azylovej a migračnej politiky s cieľom okamžite odstrániť nedostatky v spoločnom európskom azylovom systéme, zlepšiť efektívnosť návratov a vytvoriť skutočný európsky systém návratu, posilniť vzťahy s tretími krajinami v oblasti readmisie a zabezpečiť udržateľnú reintegráciu migrantov po návrate do krajín pôvodu.

Komisia pred uvedením nového paktu o migrácii a azyle viedla nepretržité intenzívne konzultácie s Európskym parlamentom. Okrem toho počas svojich prvých sto dní v úrade a nedávno opäť pred predstavením paktu zorganizovala dve kolá návštev a bilaterálne konzultácie s každým členským štátom individuálne. Cieľom konzultácií bolo zhromaždiť názory a predstavy o budúcom európskom pakte o migrácii a azyle. Členské štáty sa do týchto konzultácií aktívne zapájali, pričom sa zhodli na potrebe jednotnosti, postupného pokroku pri odstraňovaní nedostatkov súčasného systému, nového systému spravodlivého rozdelenia zodpovednosti, do ktorého môžu prispieť všetky členské štáty a silnej ochrany hraníc, ako aj na dôležitosti vonkajšieho rozmeru migrácie a zlepšenia návratov.

Počas týchto diskusií viaceré členské štáty zdôraznili potrebu rozlišovať medzi bežnými a krízovými situáciami a uprednostnili ich začlenenie do rôznych nástrojov.

Členské štáty a Európsky parlament podporili potrebu pokroku pri odstraňovaní nedostatkov súčasného systému, potrebu nového systému spravodlivého rozdelenia zodpovednosti, do ktorého môžu prispieť všetky členské štáty, silnú ochranu hraníc, dodržiavanie základných práv vo všetkých oblastiach migračnej politiky EÚ, dôležitosť vonkajšieho rozmeru migrácie vrátane legálnych a bezpečných spôsobov migrácie a zlepšenie návratov.

Počas fínskeho predsedníctva sa na rôznych fórach Rady konalo niekoľko workshopov a diskusií vrátane konferencie Tampere 2.0, ktorá sa uskutočnila 24. – 25. októbra 2019 v Helsinkách, a Salzburského fóra, ktoré sa uskutočnilo 6. – 7. novembra 2019 vo Viedni, na ktorých členské štáty vyzvali na stanovenie výnimiek pre krízové obdobia.

Komisárka Johanssonová viedla pri viacerých príležitostiach cielené konzultácie s medzinárodnými organizáciami, organizáciami občianskej spoločnosti, príslušnými miestnymi mimovládnyimi organizáciami v členských štátoch a so sociálnymi a ekonomickými partnermi. V tomto konzultačnom procese boli predstavené osobitné odporúčania súvisiace s pretrvávajúcou potrebou vytvoriť spoločný prístup k špecifickým štandardom v prípade detí v súlade s oznámením z roku 2017 o migrujúcich deťoch¹⁴. Počas konzultačného fóra, ktoré zriadil Európsky podporný úrad pre azyl (EASO), sa uskutočnili aj

¹⁴ Iniciatíva pre migrujúce deti vyzvala na spoločný postup pri riešení problému nezvestných detí (detí bez sprievodu a detí odlúčených od rodičov), pri zriaďovaní účinných mechanizmov na odhaľovanie hrozieb obchodovania s deťmi, ako aj pri vytváraní špecifických štandardov pre konania o azyle, ktoré sa týkajú detí.

konzultácie s občianskou spoločnosťou, ktoré sa týkali napríklad počiatočných krokov v konaní o azyle (2019).

Komisia zohľadnila aj osobitné odporúčania vnútroštátnych a miestnych orgánov¹⁵, mimovládnych a medzinárodných organizácií ako UNHCR¹⁶ a IOM¹⁷, ako aj odborných obcí a akademických obcí o novom začiatku v oblasti migrácie a riešení súčasných migračných výziev pri zachovaní noriem v oblasti ľudských práv. Podľa nich by sa v rámci nového začiatku reformy mali prehodnotiť určité pravidlá určovania zodpovednosti a zabezpečiť mechanizmus solidarity, a to aj pre osoby vyložené po operáciách pátracích a záchranných služieb. Mimovládne organizácie presadzujú aj spoločné chápanie zodpovednosti medzi členskými štátmi a vyzvali na prepracovanie dublinských pravidiel tak, aby zahŕňali trvalejší mechanizmus premiestňovania¹⁸.

Komisia takisto zohľadnila príspevky a štúdie Európskej migračnej siete¹⁹, ktoré sa realizovali na jej podnet a ktorých výsledkom je v posledných rokoch viacero odborných štúdií a *ad hoc* prieskumov.

Mnohé členské štáty a zainteresované strany poukázali na potrebu dobre riadeného systému migrácie, ktorý by mal ako súčasť svojho arzenálu zásadu, že v krízových situáciách spôsobených hromadným prílevom osôb na územie členského štátu by základným solidárnym opatrením malo byť premiestnenie, aby sa rýchlo odstránil tlak na uvedený členský štát. Navyše na základe poučenia z pandémie COVID-19 všetky členské štáty a zainteresované strany opakovane vyzývali Komisiu, aby toto poučenie zohľadnila a zabezpečila legislatívny rámec na riešenie takýchto situácií vyššej moci v budúcnosti.

Na základe toho Komisia starostlivo posúdila predložené argumenty a dospela k záveru, že popri aktuálnych legislatívnych návrhoch je nevyhnutné zabezpečiť rámec, ktorý bude možné aktivovať v krízových situáciách a situáciách vyššej moci, aby sa poskytla okamžitá pomoc členskému štátu alebo členským štátom, ktoré takýmto situáciám čelia, buď prostredníctvom osobitných pravidiel o uplatňovaní povinného mechanizmu solidarity, ako sa stanovuje v nariadení o riadení azylu a migrácie, alebo prostredníctvom iných procesných prvkov, ktoré členské štáty alebo Únia ako celok budú mať povinnosť zaviesť.

3.3. Základné práva

Tento návrh rešpektuje základné práva a dodržiava zásady uznané najmä Chartou základných práv Európskej únie, ako aj záväzky vyplývajúce z medzinárodného práva.

Rámec stanovený v tomto nariadení sa musí uplatňovať pri úplnom dodržiavaní základných práv, ktoré sú zakotvené v charte, vrátane práva na ľudskú dôstojnosť (článok 1), zákazu mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (článok 4), práva na ochranu osobných údajov (článok 8), práva na azyl (článok 18), ochrany v prípade vystaňovania, vyhostenia alebo extradície (článok 19), nediskriminácie (článok 21), rovnosti práv medzi mužmi a ženami (článok 23), práv dieťaťa (článok 24) a práva na účinný prostriedok nápravy (článok 47). V tomto návrhu sa úplne zohľadňujú práva dieťaťa a osobitné potreby zraniteľných osôb.

¹⁵ Napríklad Berlínsky akčný plán o novej európskej azylovej politike z 25. novembra 2019, ktorý podpísalo 33 organizácií a obcí.

¹⁶ Odporúčania UNHCR pre navrhovaný pakt Európskej komisie o migrácii a azyle, január 2020.

¹⁷ Odporúčania IOM pre nový pakt Európskej únie o migrácii a azyle, február 2020.

¹⁸ Projektová správa CEPS, *Pátranie a zachraňovanie, vyloďovanie a premiestňovacie opatrenia v Stredozemnom mori. Je možné odplávať od zodpovednosti?*, jún 2019.

¹⁹ Všetky štúdie a správy Európskej migračnej siete sú dostupné na webovom sídle: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/networks/european_migration_network_en.

Právo na slobodu a voľný pohyb je chránené za predpokladu, že ak je osoba zaistená v súvislosti s výnimkami z konania o azyle na hraniciach a konania o návrate na hraniciach, takéto výnimky možno uplatniť len v prísne regulovanom rámci a na obmedzené obdobie.

Pokiaľ ide o uplatňovanie konaní o azyle a návrate v čase krízy, záruky stanovené v nariadení o konaní o azyle a v smernici o návrate zostávajú v platnosti pre žiadateľov a neoprávnene sa zdržiavajúcich štátnych príslušníkov tretích krajín alebo osoby bez štátnej príslušnosti, na ktorých sa vzťahuje konanie na hraniciach.

Práva dieťaťa sú v návrhu chránené vylúčením maloletých osôb z konania o azyle v čase krízy s výnimkou niekoľkých málo prípadov, keď takéto osoby predstavujú nebezpečenstvo pre národnú bezpečnosť alebo verejný poriadok dotknutého členského štátu.

Zásada zákazu vyhostenia alebo vrátenia zakotvená v článku 33 Ženevského dohovoru o právnom postavení utečencov z roku 1951 a v článku 19 Charty základných práv Európskej únie sa dodržiava aj vtedy, keď sa uplatňujú výnimky z konania o návrate na hraniciach pri vykonávaní návratu, ako aj smernica o návrate. V návrhu sa členským štátom výslovne pripomína povinnosť vždy dodržiavať túto zásadu.

4. VPLYV NA ROZPOČET

Vzhľadom na povahu tohto návrhu, ktorý súvisí s krízovou situáciou, nie je možné vopred odhadnúť jeho vplyv na rozpočet. Súvisiace výdavky budú v čo najväčšej možnej miere financované z rozpočtu existujúcich nástrojov v oblasti migrácie a azylu na roky 2021 – 2027 a v prípade nutnosti sa využijú mechanizmy flexibility stanovené vo VFR na roky 2021 – 2027. Ak sú osoby, ktorým bola poskytnutá okamžitá ochrana, zároveň žiadateľmi o medzinárodnú ochranu v zmysle nariadenia (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o konaní o azyle*], finančné ustanovenia týkajúce sa príspevkov na premiestnenie takých osôb sa uvádzajú v nariadení (EÚ) XXX/XXX [*riadenie azylu a migrácie*].

Finančné potreby sú kompatibilné so súčasným viacročným finančným rámcom a zahŕňajú aj využitie osobitných nástrojov, ako sa stanovuje v nariadení Rady (EÚ, Euratom) č. 1311/2013²⁰.

Z hľadiska procesných aspektov azylu tento návrh nepredstavuje pre Úniu finančnú ani administratívnu záťaž. Tieto jeho časti preto nemajú vplyv na rozpočet Únie.

5. PODROBNÉ VYSVETLENIE KONKRÉTNÝCH USTANOVENÍ NÁVRHU

Vymedzenie pojmu kríza

Pojem krízová situácia sa vzťahuje na mimoriadne situácie hromadného prílevu štátnych príslušníkov tretích krajín alebo osôb bez štátnej príslušnosti, ktorí prichádzajú na územie členského štátu neregulárne alebo sú na jeho územie vylodení po pátracích a záchranných operáciách, pričom tento prílev je vzhľadom na populáciu a HDP dotknutého členského štátu takého rozsahu a povahy, že vedie k znefunkčneniu azylového systému, systému prijímania alebo systému návratu daného členského štátu. Pojem krízová situácia sa vzťahuje aj na bezprostredné riziko takýchto mimoriadnych situácií hromadného prílevu. Na takéto situácie

²⁰ Nariadenie Rady (EÚ, Euratom) č. 1311/2013 z 2. decembra 2013, ktorým sa ustanovuje viacročný finančný rámec na roky 2014 – 2020 (Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013, s. 884).

sa návrh vzťahuje len vtedy, ak sa preukáže, že by závažným spôsobom ovplyvnili fungovanie spoločného európskeho azylového systému alebo spoločný rámec, ako sa stanovuje v navrhovanom nariadení o riadení azylu a migrácie.

Osobitné pravidlá na povinné uplatňovanie mechanizmu solidarity v krízovej situácii stanoveného v nariadení o riadení azylu a migrácie

5.1. Povinná solidarita v krízovej situácii

Návrhom sa zavádzajú osobitné pravidlá uplatňovania mechanizmu solidarity v krízových situáciách stanoveného v návrhu nariadenia o riadení azylu a migrácie, ktorým sa stanovujú povinné opatrenia vo forme premiestnenia alebo sponzorstva návratov. Týmto osobitnými pravidlami sa stanovuje širší rozsah pôsobnosti pre povinné premiestnenie a rozširuje sa na všetkých žiadateľov, či už sa na nich vzťahuje alebo nevzťahuje konanie na hraniciach, neregulárnych migrantov a osoby, ktorým bola poskytnutá okamžitá ochrana podľa tohto nariadenia. Okrem toho sa zavádzajú skrátené lehoty na spustenie postupu povinného mechanizmu solidarity stanoveného v nariadení o riadení azylu a migrácie. Sponzorstvo návratov stanovené v tomto návrhu sa líši od sponzorstva stanoveného v nariadení o riadení azylu a migrácie, pretože povinnosť odovzdať neregulárneho migranta na územie sponzorujúceho členského štátu sa aktivuje, ak sa dotknutá osoba nevrátila alebo nebola odsunutá v priebehu štyroch mesiacov (namiesto ôsmich mesiacov, ako sa stanovuje v nariadení o riadení azylu a migrácie).

Týmto návrhom sa Komisii udeľuje právomoc prijímať vykonávacie akty v súlade s článkom 291 ZFEÚ v súvislosti so začatím premiestňovania žiadateľov o medzinárodnú ochranu, neregulárnych migrantov a osoby, ktorým bola poskytnutá okamžitá ochrana podľa tohto nariadenia, ako aj so začatím sponzorstva návratov, ktoré zahŕňa povinnosť odovzdať štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na území členského štátu, vzťahuje sa na nich sponzorstvo návratov a nevrátili sa v určenej lehote.

Aby sa mohli aktivovať osobitné pravidlá solidarity, Komisia musí konštatovať, že členský štát sa nachádza v krízovej situácii v dôsledku mimoriadnej situácie hromadného prílevu štátnych príslušníkov tretích krajín alebo osôb bez štátnej príslušnosti, ktorí prichádzajú na územie členského štátu neregulárne, pričom tento prílev je takého rozsahu a povahy, že vedie k znefunkčneniu azylového systému, systému prijímania alebo systému návratu daného členského štátu a môže závažným spôsobom ovplyvniť fungovanie spoločného európskeho azylového systému alebo spoločný rámec, ako sa stanovuje v navrhovanom nariadení o riadení azylu a migrácie. Osobitné pravidlá solidarity sa aktivujú aj vtedy, ak členskému štátu hrozí bezprostredné riziko takejto situácie.

Komisia posúdi odôvodnenú žiadosť členského štátu, ktorý žiada o uplatnenie osobitných pravidiel pre povinnú solidaritu, a na základe podložených informácií rozhodne, či sa členský štát nachádza v krízovej situácii, a to najmä na základe informácií zhromaždených Komisiou podľa mechanizmu EÚ pre pripravenosť a riadenie kríz v oblasti migrácie (Koncepcia pripravenosti a krízového riadenia v oblasti migrácie), informácií zhromaždených úradom EASO podľa nariadenia (ES) č. 439/2010, informácií zhromaždených európskou agentúrou pre pohraničnú a pobrežnú stráž podľa nariadenia (EÚ) 2019/1896 a podľa správy o riadení migrácie, ktorá sa uvádza v navrhovanom nariadení o riadení azylu a migrácie.

Ak ide o členský štát, ktorý sa sám ocitol pod tlakom a využíva solidárne podporné opatrenia vrátane opatrení stanovených v nariadení o riadení azylu a migrácie, takýto členský štát sa vylúči z povinnosti prispievať pri premiestňovaní či poskytovať sponzorstvo návratov podľa tohto nariadenia.

Komisia pred prijatím vykonávacieho aktu zvolá fórum krízovej solidarity s cieľom prediskutovať zistenia svojho posúdenia a definovať solidárnu reakciu.

5.2. Rozsah pôsobnosti povinných solidárnych opatrení a osobitné pravidlá pre uplatnenie mechanizmu solidarity v krízových situáciách

Pokiaľ ide o premiestňovanie, rozsah pôsobnosti tohto návrhu sa rozšíril oproti rozsahu pôsobnosti stanovenému pre naliehavé situácie v nariadení o riadení azylu a migrácie, pretože sa bude vzťahovať aj na žiadateľov o medzinárodnú ochranu v konaní na hraniciach, neregulárnych migrantov a osoby, ktorým bola poskytnutá okamžitá ochrana podľa tohto nariadenia. Odovzdanie štátnych príslušníkov tretích krajín alebo osôb bez štátnej príslušnosti, ktorí sa neoprávnene zdržiavajú na území členského štátu a na ktorých sa vzťahuje sponzorstvo návratov, z členského štátu v krízovej situácii do sponzorujúceho členského štátu, sa uplatní, ak sa návrat úspešne neuskutočnil do štyroch mesiacov, t. j. v priebehu kratšieho obdobia, ako sa stanovuje v nariadení o riadení azylu a migrácie (osem mesiacov).

Postup zavedenia solidárnych opatrení podľa tohto nariadenia sa vykoná v osobitných skrátených lehotách v porovnaní s lehotami stanovenými v nariadení o riadení azylu a migrácie. Od členských štátov sa preto bude vyžadovať, aby do jedného týždňa od ukončenia posúdenia existencie krízovej situácie v dotknutom členskom štáte a po zvolaní fóra solidarity Komisiou predložili plán solidárnej reakcie na krízovú situáciu. Komisia následne prijme vykonávací akt, ktorým do jedného týždňa stanoví solidárne opatrenia pre každý členský štát.

Vykonávacím aktom sa určí počet osôb, ktoré sa premiestnia z členského štátu v krízovej situácii a/alebo sa na ne uplatní sponzorstvo návratov, a ďalej sa určí rozdelenie týchto osôb medzi členské štáty podľa distribučného kľúča, kde 50 % tvorí populácia a 50 % HDP, ako sa stanovuje v navrhovanom nariadení o riadení azylu a migrácie.

Na rozdiel od solidárnych ustanovení navrhovaného nariadenia o riadení azylu a migrácie tento návrh neobsahuje solidárne opatrenia v oblasti budovania kapacít, prevádzkovej podpory a spolupráce s tretími krajinami, keďže takéto opatrenia, ktoré majú dlhodobý charakter, sú viac prispôbené naliehavým situáciám. Keďže v časoch krízy je potrebné rýchlo zmierniť situáciu spôsobenú hromadným prílevom osôb, toto navrhované nariadenie by sa malo zamerať na tieto aspekty solidarity. Okrem toho potreby, ktoré vzniknú v oblasti budovania kapacít, prevádzkovej podpory a spolupráce s tretími krajinami, budú patriť pod mechanizmus EÚ pre pripravenosť a riadenie kríz v oblasti migrácie (Koncepcia pripravenosti a krízového riadenia v oblasti migrácie) a mechanizmus Únie v oblasti civilnej ochrany (UCPM).

Vykonávací akt sa prijme podľa článku 8 nariadenia (EÚ) č. 182/2011 v spojení s jeho článkom 5, podľa ktorých má Komisia z riadne odôvodnených, vážnych a naliehavých dôvodov v dôsledku krízovej situácie v benefitujúcich členských štátoch právomoc prijímať okamžite uplatniteľné vykonávacie akty, ktoré zostanú v účinnosti počas obdobia nepresahujúceho jeden rok.

5.3. Konania o azyle a konania o návrate v krízovej situácii

Kritériá a procesné ustanovenia: V článku 3 sa stanovujú procesné kroky na uplatnenie výnimiek stanovených v článkoch 4, 5 a 6. Členské štáty musia Komisii predložiť odôvodnenú žiadosť, ak svoju situáciu považujú za krízovú a považujú za nevyhnutné, aby sa uplatnilo konanie o azyle v čase krízy alebo konanie o návrate v čase krízy, alebo ak musia

uplatniť výnimky z ustanovení o registrácii žiadostí o medzinárodnú ochranu. Preverovanie štátnych príslušníkov tretích krajín podľa pravidiel stanovených v nariadení o preverovaní by sa malo uplatňovať s možnosťou predĺžiť päťdňovú lehotu o ďalších päť dní, ako sa stanovuje v uvedenom nariadení. O výnimky možno požiadať individuálne alebo kumulatívne, ale podmienky stanovené pre uplatňovanie každého článku musia byť splnené jednotlivo. Po predložení žiadosti jedného alebo viacerých dotknutých členských štátov Komisia prostredníctvom vykonávacieho rozhodnutia, ktoré sa môže vzťahovať na jeden alebo viacero členských štátov, povolí uplatnenie výnimiek na obdobie, ktoré stanoví v tomto rozhodnutí. Vzhľadom na možnú potrebu okamžitého konania môžu členské štáty ustanovenie o predĺžení termínu registrácie začať uplatňovať jednostranne, a to počas maximálneho obdobia pätnástich dní, po uplynutí ktorých Komisia buď ďalšie uplatňovanie povolí, alebo sa rozhodne ho nepovoliť. Uplatňovanie výnimiek má pre všetky prípady presne stanovený časový rámec: v prípade ustanovení týkajúcich sa konania o azyle v čase krízy a konania o návrate v čase krízy obdobie šiestich mesiacov, ktoré možno predĺžiť maximálne na obdobie jedného roka, a v prípade uplatňovania výnimiek z registrácie žiadateľov o medzinárodnú ochranu maximálne štyri týždne. Toto obdobie štyroch týždňov možno na žiadosť dotknutého členského štátu predĺžiť, ale za žiadnych okolností by celkovo nemalo trvať dlhšie ako dvanásť týždňov.

Konania o azyle v čase krízy: V článku 4 sa členským štátom poskytuje možnosť odchyliť sa od konania o azyle na hraniciach podľa článku 41 navrhovaného nariadenia o konaní o azyle, ak rozhodujú v kontexte konania na hraniciach vo veci žiadosti, ktorej žiadateľ pochádza z krajiny s mierou uznaných žiadostí na úrovni 75 % alebo nižšou v celej EÚ alebo ak rozhodujú v prípadoch uvedených v článku 41 nariadenia o konaní o azyle. Miera uznaných žiadostí na úrovni 75 % alebo menej predstavuje pre členské štáty ukazovateľ, na základe ktorého rýchlo nasmerujú štátnych príslušníkov tretích krajín a osoby bez štátnej príslušnosti na bežné konanie o azyle na hraniciach, pričom tento postup nebude mať vplyv na výsledok ich žiadostí o azyl. Táto miera sa líši od miery uznaných žiadostí na úrovni 20 % v nariadení o konaní o azyle, ktorá predstavuje dôvod na zrýchlenie konania. Členské štáty preto musia pokračovať v uplatňovaní konania na hraniciach vo všetkých prípadoch stanovených v nariadení o konaní o azyle (bezpečnostná hrozba, žiadatelia pochádzajúci z krajín s mierou uznaných žiadostí nižšou ako 20 % priemernej miery uznania EÚ), ale môžu konanie na hraniciach uplatniť na všetkých ostatných žiadateľov pochádzajúcich z krajín s mierou uznaných žiadostí v celej EÚ na úrovni 75 % alebo menej. Okrem toho môžu členské štáty v krízovej situácii uplatňovať konanie na hraniciach počas obdobia ďalších ôsmich týždňov, čím sa predĺži obdobie dvanástich týždňov stanovené v nariadení o konaní o azyle.

Konania o návrate v čase krízy: V článku 5 sa členským štátom poskytuje možnosť odchyliť sa od určitých ustanovení konania na hraniciach pri vykonávaní návratu, stanovených článkom 41a navrhovaného nariadenia o konaní o azyle a smernice o návrate. Takéto výnimky by sa vzťahovali na štátnych príslušníkov tretích krajín alebo osoby bez štátnej príslušnosti, ktorých žiadosť bola zamietnutá v kontexte konania o azyle v čase krízy, ako aj na tie osoby, na ktoré sa vzťahuje konanie na hraniciach podľa článku 41

navrhovaného nariadenia o konaní o azyle a ktorých žiadosť bola zamietnutá pred vydaním rozhodnutia Komisie, že dotknutý členský štát čelí krízovej situácii, a ktorí nemajú právo zostať v členskom štáte a po vydaní tohto rozhodnutia v ňom nesmú zostať. Ustanoveniami o výnimkách sa predlžuje maximálna dĺžka konania na hraniciach pri vykonávaní návratu vrátane zaistenia ako krajného riešenia v nevyhnutných prípadoch o dodatočné obdobie ôsmich týždňov a popri prípadoch stanovených v návrhu prepracovanej smernice o návrate sa zavádzajú nové osobitné a dobre vymedzené prípady, v ktorých možno u jednotlivcov predpokladať riziko úteku, pokiaľ sa nepreukáže opak.

Výnimky z ustanovenia o registrácii žiadostí o medzinárodnú ochranu: Článok 6 umožňuje členským štátom odložiť registráciu žiadostí o medzinárodnú ochranu až o štyri týždne, odchylne od článku 27 navrhovaného nariadenia o konaní o azyle.

5.4. Predĺženie lehôt

Registrácia žiadostí o medzinárodnú ochranu: V situáciách vyššej moci, keď členský štát nemôže uplatniť termín registrácie, článok 7 umožňuje členským štátom predĺžiť registráciu žiadostí o medzinárodnú ochranu o štyri týždne, odchylne od článku 27 navrhovaného nariadenia o konaní o azyle. Členské štáty, ktoré čelia takejto situácii vyššej moci musia o nej informovať Komisiu a uviesť presné dôvody uplatnenia výnimky. Dotknutý členský štát Komisiu rovnako informuje o skončení situácie vyššej moci, po čom by sa predĺžená lehota na registráciu mala prestať uplatňovať.

Lehoty v nariadení (EÚ) č. XXX/XXX [riadenie azylu a migrácie]: V situáciách vyššej moci, keď členské štáty nemôžu uplatniť postup posielania dožiadaní o prevzatie a oznámení na účely prijatia späť, ako aj postup odpovedania na tieto dožiadania a oznámenia v lehotách stanovených v navrhovanom nariadení o riadení azylu a migrácie, alebo nemôžu dodržať lehotu na odovzdanie žiadateľa do zodpovedného členského štátu, sa stanovujú osobitné výnimky, na základe ktorých si členské štáty za prísnych podmienok môžu príslušné lehoty predĺžiť. Členské štáty, ktoré čelia takýmto situáciám vyššej moci, musia o nich informovať Komisiu a uviesť presné dôvody uplatnenia výnimky. Dotknutý členský štát Komisiu rovnako informuje o skončení situácie vyššej moci, po čom by sa predĺžená lehota mala prestať uplatňovať.

Predĺženie lehoty na splnenie solidárnych povinností stanovených v nariadení (EÚ) XXX/XXX [riadenie azylu a migrácie] a v tomto nariadení: Keď z dôvodu situácie spôsobenej vyššou mocou v konkrétnom členskom štáte si tento členský štát nemôže plniť svoje povinnosti stanovené mechanizmom solidarity v navrhovanom nariadení o riadení azylu a migrácie alebo plánované v tomto nariadení, môže o situácii informovať Komisiu a predĺžiť lehotu na vykonanie takýchto solidárnych opatrení maximálne o šesť mesiacov.

Poskytnutie okamžitej ochrany: V článku 10 sa stanovuje poskytnutie okamžitej ochrany vysídleným osobám, ktoré v krajine pôvodu čelia mimoriadne vysokému riziku neselektívneho násillia v situácii ozbrojeného konfliktu a ktoré sa do tejto tretej krajiny nemôžu vrátiť. O potrebe uplatniť tento článok, ako aj o konkrétnej dotknutej skupine ľudí

rozhodne Komisia vo vykonávacom akte. Členské štáty môžu v období uplatňovania stanovenom vykonávacím aktom pozastaviť posudzovanie žiadostí o medzinárodnú ochranu a poskytnúť okamžitú ochranu osobám, ktoré spĺňajú príslušné kritériá. Toto obdobie pozastavenia môže trvať maximálne jeden rok, pričom po jeho uplynutí musí posudzovanie žiadostí o azyl pokračovať. Týmto sa zabezpečí požadovaná ochrana dotknutých osôb a zároveň sa členský štát odbremení od posudzovania veľkého množstva žiadostí o azyl súčasne.

Osoby, ktorým bola poskytnutá okamžitá ochrana, zostávajú zároveň žiadateľmi o medzinárodnú ochranu, ale mali by získať hospodárske a sociálne práva, ktoré sa vzťahujú na osoby s doplnkovou ochranou, ako sa stanovuje v nariadení (EÚ) XXX/XXX [*kvalifikačné nariadenie*]. Poskytnutie okamžitej ochrany nezavaruje členský štát povinnosti určiť členský štát zodpovedný za posúdenie žiadosti v zmysle nariadenia (EÚ) XXX/XXX [*riadenie azylu a migrácie*], umožňuje však ponechať dotknutej osobe štatút, kým sa vykonáva postup podľa uvedeného nariadenia. Keď sa za zodpovedný členský štát určí iný členský štát, okamžitá ochrana prestane platiť, keď sa vykoná odovzdanie podľa uvedeného nariadenia. Keby sa dotknuté osoby presunuli do iných členských štátov a požiadali tam o medzinárodnú ochranu, zodpovedný členský štát by mal povinnosť prevziať ich späť podľa nariadenia (EÚ) XXX/XXX [*riadenie azylu a migrácie*]. Vzhľadom na to, že tento návrh obsahuje osobitné pravidlá na premiestnenie v krízových situáciách spôsobených hromadným prílevom osôb na územie členského štátu a kľúčové ustanovenia takéhoto premiestnenia sú obsiahnuté v tomto návrhu a v návrhu nariadenia o riadení azylu a migrácie, Komisia má v úmysle stiahnuť svoj návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady z roku 2015, ktorým sa stanovuje krízový mechanizmus premiestnenia a ktorým sa mení nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 604/2013 z 26. júna 2013, ktorým sa stanovujú kritériá a mechanizmy na určenie členského štátu zodpovedného za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu podanej štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti v jednom z členských štátov²¹.

Vzhľadom na vývoj koncepcií a pravidiel týkajúcich sa podmienok poskytovania medzinárodnej ochrany a vzhľadom na skutočnosť, že týmto nariadením sa stanovujú pravidlá na poskytnutie okamžitej ochrany v krízových situáciách, by sa smernica o dočasnej ochrane mala zrušiť. Na základe tohto návrhu by sa okamžitá ochrana mala poskytnúť vysídleným osobám z tretích krajín, ktoré čelia vysokému riziku neselektívneho násillia v mimoriadnych situáciách ozbrojeného konfliktu a ktorí sa nemôžu vrátiť do krajiny pôvodu.

²¹ COM(2015) 450 final.

Návrh

NARIADENIE EURÓPSKEHO PARLAMENTU A RADY,**ktorým sa riešia krízové situácie a prípady vyššej moci v oblasti migrácie a azylu**

(Text s významom pre EHP)

EURÓPSKY PARLAMENT A RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 78 ods. 2 písm. c), d) a e) a článok 79 ods. 2 písm. c),

so zreteľom na návrh Európskej komisie,

po postúpení návrhu legislatívneho aktu národným parlamentom,

so zreteľom na stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru¹,so zreteľom na stanovisko Výboru regiónov²,

konajúc v súlade s riadnym legislatívnym postupom,

keďže:

- (1) Únia by mala pri vytváraní priestoru slobody, bezpečnosti a spravodlivosti zaistiť, aby sa na vnútorných hraniciach nevykonávali kontroly osôb, a formovať spoločnú politiku v oblasti azylu, prístahovateľstva a kontroly vonkajších hraníc, ktorá by bola založená na solidarite medzi členskými štátmi a zároveň spravodlivá voči štátnym príslušníkom tretích krajín.
- (2) Na tento účel je potrebné zaujať komplexný prístup, aby sa medzi členskými štátmi vybudovala vzájomná dôvera.
- (3) V rámci tohto komplexného prístupu by sa mali prepojiť politiky v oblasti azylu, riadenia migrácie, návratu, ochrany vonkajších hraníc a partnerstva s príslušnými tretími krajinami pri súčasnom uznaní, že účinnosť celkového prístupu závisí od spoločného a integrovaného riešenia všetkých zložiek. Komplexným prístupom by sa malo zabezpečiť, že Únia má k dispozícii osobitné pravidlá na účinné riadenie migrácie vrátane aktivácie povinného mechanizmu solidarity a že sa zavedú všetky opatrenia potrebné na predchádzanie krízam.
- (4) Aj keď sa zavedú potrebné preventívne opatrenia, nemožno vylúčiť, že v oblasti migrácie a azylu dôjde ku krízovej situácii alebo k prípadu vyššej moci v dôsledku okolností, ktoré sú mimo kontroly Únie a jej členských štátov.
- (5) Toto nariadenie by malo podporiť komplexný prístup a skompletizovať ho stanovením osobitných postupov a mechanizmov v oblasti medzinárodnej ochrany a návratu, ktoré by sa mali uplatňovať za výnimočných okolností krízovej situácie. Malo by sa ním

¹ Ú. v. EÚ C , , s. .² Ú. v. EÚ C , , s. .

zabezpečiť najmä účinné uplatňovanie zásady solidarity a spravodlivého rozdelenia zodpovednosti, ako aj prispôsobenie príslušných pravidiel týkajúcich sa konaní o azyle a o návrate, aby členské štáty a Únia mali k dispozícii potrebné nástroje a dostatočný čas na uskutočnenie týchto konaní.

- (6) Hromadný prílev osôb, ktoré neoprávnene a v krátkom čase prekračujú hranice, môže viesť v konkrétnom členskom štáte ku krízovej situácii. Z dôvodu neoprávnených pohybov a nedostatku kapacít na spracovanie žiadostí o medzinárodnú ochranu takýchto štátnych príslušníkov tretích krajín v členskom štáte prvého vstupu môže dôjsť takisto k negatívnemu vplyvu na fungovanie azylového a migračného systému, a to nielen v danom členskom štáte, ale aj v celej Únii. Je potrebné stanoviť osobitné pravidlá a mechanizmy, vďaka ktorým by bolo možné prijať účinné opatrenia na riešenie takýchto situácií.
- (7) Okrem krízových situácií môžu členské štáty čeliť aj výnimočným a nepredvídaným okolnostiam mimo ich kontroly, ktorých dôsledkom sa napriek všetkej náležitej starostlivosti nedalo vyhnúť. Takéto prípady vyššej moci by mohli znemožniť dodržanie lehôt stanovených v nariadeniach (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o konaní o azyle*] a (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o riadení azylu a migrácie*], pokiaľ ide o registráciu žiadostí o medzinárodnú ochranu alebo vykonanie postupov na určenie členského štátu, ktorý je zodpovedný za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu. S cieľom zabezpečiť, aby spoločný azylový systém fungoval aj naďalej efektívne a spravodlivo, a zároveň zaručiť včasné posúdenie potrieb medzinárodnej ochrany a právnu istotu, mali by sa v takýchto situáciách uplatňovať dlhšie lehoty na registráciu žiadostí a na prijatie procesných krokov potrebných na určenie zodpovednosti a odovzdanie žiadateľov do zodpovedného členského štátu. Členské štáty, ktoré čelia prípadu vyššej moci, by tiež mali mať v prípade potreby možnosť zaviesť solidárne opatrenia, ktoré musia prijať v súlade s mechanizmom solidarity stanoveným v tomto nariadení a v nariadení (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o riadení azylu a migrácie*], v predĺženom časovom rámci.
- (8) Mechanizmus solidarity pre situácie migračného tlaku stanovený v nariadení (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o riadení azylu a migrácie*] by sa mal prispôbiť osobitným potrebám vyplývajúcim z krízových situácií rozšírením osobnej pôsobnosti solidárnych opatrení stanovených v uvedenom nariadení a stanovením kratších lehôt.
- (9) Prijatím opatrení vo vzťahu ku konkrétnemu členskému štátu by nemala byť dotknutá možnosť Rady prijať na návrh Komisie dočasné opatrenia v súlade s článkom 78 ods. 3 Zmluvy o fungovaní Európskej únie v prípade, že sa určitý členský štát ocitne v núdzovej situácii v dôsledku náhleho prílevu štátnych príslušníkov tretích krajín.
- (10) S cieľom rýchlo pomôcť zmierniť tlak, ktorému čelí členský štát v krízovej situácii, rozsah pôsobnosti premiestňovania by mal zahŕňať všetky kategórie žiadateľov o medzinárodnú ochranu vrátane osôb, ktorým sa poskytuje okamžitá ochrana, osôb, ktorým sa poskytuje medzinárodná ochrana, ako aj neregulárnych migrantov. Okrem toho by mal členský štát, ktorý poskytuje sponzorstvo návratov, presunúť neoprávnene sa zdržiavajúceho štátneho príslušníka tretej krajiny z benefítujúceho členského štátu, v prípade že sa dotknutá osoba nevráti alebo nie je odsunutá, a to v lehote štyroch mesiacov namiesto ôsmich mesiacov, ako sa stanovuje v nariadení (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o riadení azylu a migrácie*].
- (11) Procesné pravidlá stanovené v nariadení (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o riadení azylu a migrácie*] na uskutočnenie premiestnenia a sponzorstva návratu by sa mali uplatňovať na účely zaistenia riadneho vykonávania solidárnych opatrení v krízovej

situácii, avšak mali by sa upraviť tak, aby zohľadňovali závažnosť a naliehavosť danej situácie.

- (12) Je možné, že v krízových situáciách budú členské štáty potrebovať širší súbor opatrení na riadne zvládanie hromadného prílevu štátnych príslušníkov tretích krajín a na zabránenie neoprávneným pohybom. Takéto opatrenia by mali zahŕňať uplatňovanie konania o azyle v čase krízy a konania o návrate v čase krízy.
- (13) Aby mohli členské štáty zvládnuť vybaviť veľký počet žiadostí o medzinárodnú ochranu v krízových situáciách, mala by sa na registráciu žiadostí o medzinárodnú ochranu podaných počas takýchto krízových situácií stanoviť dlhšia lehota. Takýmto predĺžením by nemali byť dotknuté práva žiadateľov o azyl zaručené Chartou základných práv Európskej únie.
- (14) S cieľom zabezpečiť, aby členské štáty mali potrebnú flexibilitu v prípade, že čelia veľkému prílevu migrantov, ktorí vyjadrili úmysel požiadať o azyl, mal by sa rozšíriť rozsah uplatňovania konania na hraniciach, ktoré je stanovené v článku 41 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o konaní o azyle*], a použitím konania o azyle v čase krízy by sa malo členským štátom umožniť prijať v rámci konaní na hraniciach rozhodnutie o merite žiadosti aj v prípadoch, keď je žiadateľ štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo, v prípade osôb bez štátnej príslušnosti, keď mal v minulosti obvyklý pobyt v tretej krajine, v prípade ktorej podiel rozhodnutí o poskytnutí medzinárodnej ochrany za celú Úniu predstavuje 75 % alebo menej. V dôsledku toho by mali členské štáty pri uplatňovaní konania na hraniciach v čase krízy naďalej uplatňovať konanie na hraniciach stanovené v článku 41 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o konaní o azyle*], ale mohli by rozšíriť rozsah uplatňovania konania na hraniciach na štátnych príslušníkov, ktorí prišli z tretích krajín, v prípade ktorých je priemerná miera uznaných žiadostí o azyl za celú EÚ vyššia ako 20 %, ale nižšia ako 75 %.
- (15) Preverovanie štátnych príslušníkov tretích krajín v súlade s pravidlami stanovenými v nariadení (EÚ) č. XXX/XXX [*nariadenie o preverovaní*] by sa malo uplatňovať s možnosťou predĺžiť 5-dňovú lehotu o ďalších päť dní, ako sa uvádza v uvedenom nariadení.
- (16) V krízovej situácii by mali mať členské štáty vzhľadom na možný tlak na azylový systém možnosť nepovoliť žiadateľom, na ktorých sa vzťahuje konanie na hraniciach, vstup na svoje územie na časové obdobie, ktoré je dlhšie než lehoty stanovené v článku 41 ods. 11 a 13 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o konaní o azyle*]. Konania by sa však mali dokončiť čo najskôr a lehoty by sa v každom prípade mali predĺžiť len o dodatočné obdobie, ktoré nepresahuje osem týždňov; ak predmetné konania nemožno dokončiť do uplynutia uvedenej predĺženej lehoty, žiadateľom by sa mal povoliť vstup na územie členského štátu na účely dokončenia konania o medzinárodnej ochrane.
- (17) Konanie o návrate v čase krízy by malo v krízovej situácii uľahčiť návrat neoprávnene sa zdržiavajúcich štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorých žiadosti boli v rámci konania o azyle v čase krízy zamietnuté a ktorí nemajú právo zostať a nie je im povolené zostať, a to tak, že sa príslušným vnútroštátnym orgánom poskytnú potrebné nástroje a dostatočný čas na riadne uskutočnenie konaní o návrate. Aby bolo možné účinne reagovať na krízové situácie, konanie o návrate v čase krízy by sa malo uplatňovať aj na žiadateľov, štátnych príslušníkov tretích krajín a osoby bez štátnej príslušnosti, na ktorých sa vzťahuje konanie na hraniciach uvedené v článku 41 navrhovaného nariadenia (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o konaní o azyle*], ktorých

žiadosti boli zamietnuté pred prijatím rozhodnutia Komisie o tom, že členský štát čelí krízovej situácii, a ktorí nemajú právo zostať a nie je im povolené zostať po prijatí takéhoto rozhodnutia.

- (18) Keď sa uplatňuje konanie o návrate v čase krízy, neoprávnene sa zdržiavajúci štátni príslušníci tretích krajín alebo osoby bez štátnej príslušnosti, ktorí nemajú právo zostať a nie je im povolené zostať, by nemali mať povolené vstúpiť na územie dotknutého členského štátu a mali by sa umiestniť na miesta uvedené v článku 41a ods. 2 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o konaní o azyle*], a to počas obdobia, ktoré môže presiahnuť obdobie stanovené v uvedenom článku, aby sa príslušným orgánom umožnilo zvládnuť krízové situácie a dokončiť konania o návrate. Na tento účel by sa maximálne 12-týždňové trvanie konania na hraniciach na účely uskutočnenia návratu podľa článku 41a ods. 2 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o konaní o azyle*] mohlo predĺžiť o ďalšie obdobie, ktoré nesmie presiahnuť osem týždňov. Počas tohto obdobia by malo byť možné zaistiť neoprávnene sa zdržiavajúcich štátnych príslušníkov tretích krajín pri uplatnení článku 41a ods. 5 a 6 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o konaní o azyle*] za predpokladu, že sa dodržia záruky a podmienky zaistenia stanovené v smernici XXX/XXX/EÚ [*prepracované znenie smernice o návrate*] a že sa individuálne posúdi každý prípad a zaistí sa súdne preskúmanie zaistenia a primerané podmienky zaistenia.
- (19) S cieľom zaistiť riadne riadenie krízovej situácie a zabezpečiť, aby sa riadne prispôbili príslušné pravidlá týkajúce sa konaní o azyle a o návrate, by Komisia mala vykonávacím rozhodnutím povoliť dotknutým členským štátom uplatňovať na základe odôvodnenej žiadosti príslušné odchylné pravidlá. Takéto vykonávacie rozhodnutie by mohlo jednému alebo viacerým žiadajúcim členským štátom povoliť, aby sa odchýlili od príslušných pravidiel.
- (20) Komisia by mala preskúmať odôvodnenú žiadosť, ktorú predložil členský štát, pričom by mala zohľadniť podložené informácie zhromaždené v súlade s nariadením (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o Agentúre pre azyl*] a nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1896³, ako aj správu o riadení migrácie uvedenú v nariadení (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o riadení azylu a migrácie*].
- (21) Aby sa členskému štátu poskytol dodatočný čas potrebný na riešenie krízovej situácie a aby sa zároveň zabezpečil účinný a čo najrýchlejší prístup k príslušným konaniam a právam, Komisia by mala povoliť uplatňovanie konania o azyle v čase krízy a konania o návrate v čase krízy počas obdobia šiestich mesiacov, ktoré by sa mohlo predĺžiť na obdobie nepresahujúce jeden rok. Po uplynutí príslušného obdobia by sa predĺžené lehoty stanovené v prípade konania o azyle a o návrate v čase krízy nemali uplatňovať na nové žiadosti o medzinárodnú ochranu.
- (22) Z rovnakých dôvodov by Komisia mala povoliť uplatňovanie odchylných pravidiel v prípade lehoty na registráciu, a to na obdobie nepresahujúce štyri týždne, ktoré by sa mohlo obnoviť na základe novej odôvodnenej žiadosti predloženej dotknutým členským štátom. Celkové obdobie uplatňovania odchylných pravidiel by však nemalo presiahnuť dvanásť týždňov.

³ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/1896 z 13. novembra 2019 o európskej pohraničnej a pobrežnej strážii a zrušení nariadení (EÚ) č. 1052/2013 a (EÚ) 2016/1624 (Ú. v. EÚ L 295, 14.11.2019, s. 1).

- (23) V krízovej situácii by mali mať členské štáty možnosť pozastaviť posudzovanie žiadostí o medzinárodnú ochranu podaných vysídlenými osobami z tretích krajín, ktoré sa nemôžu vrátiť do svojej krajiny pôvodu, kde by vo výnimočných situáciách ozbrojeného konfliktu čelili vysokému riziku, že by sa stali obeťami neselektívneho násilia. V takomto prípade by sa týmto osobám mala poskytnúť okamžitá ochrana. Členské štáty by mali obnoviť posudzovanie takýchto žiadostí najneskôr do jedného roka od pozastavenia ich posudzovania.
- (24) Osoby, ktorým sa poskytla okamžitá ochrana, by sa mali naďalej považovať za žiadateľov o medzinárodnú ochranu vzhľadom na ich nevybavenú žiadosť o medzinárodnú ochranu v zmysle nariadenia (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o konaní o azyle*], ako aj v zmysle nariadenia (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o riadení azylu a migrácie*].
- (25) Členské štáty zabezpečia, aby osoby, ktorým sa poskytla okamžitá ochrana, mali účinný prístup ku všetkým právam stanoveným v nariadení (EÚ) XXX/XXX [*kvalifikačné nariadenie*], ktoré sa rovnako uplatňuje aj na osoby, ktorým sa poskytla doplnková ochrana.
- (26) S cieľom riadne posúdiť žiadosti o medzinárodnú ochranu podané osobami, ktorým sa poskytla okamžitá ochrana, by sa konania o azyle mali obnoviť najneskôr po uplynutí jedného roka od ich pozastavenia.
- (27) Od prijatia smernice Rady 2001/55/ES⁴ sa pravidlá týkajúce sa podmienok poskytovania medzinárodnej ochrany značne zmenili. Vzhľadom na to, že týmto nariadením sa stanovujú pravidlá poskytovania okamžitej ochrany v krízových situáciách vysídleným osobám z tretích krajín, ktoré sa nemôžu vrátiť do svojej krajiny pôvodu, ako aj osobitné pravidlá solidarity vo vzťahu k takýmto osobám, smernica 2001/55/ES by sa mala zrušiť.
- (28) Mali by sa stanoviť osobitné pravidlá pre prípady vyššej moci, aby členské štáty mohli lehoty stanovené v nariadení (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o riadení azylu a migrácie*] za prísnych podmienok predĺžiť v prípade, že ich z dôvodu mimoriadnej situácie nemôžu dodržať. Takéto predĺženie by sa malo vzťahovať na lehoty stanovené pre odosielanie dožiadaní o prevzatie a oznámení na účely prijatia späť a pre odpovedanie na tieto dožiadania a oznámenia, ako aj na lehotu na odovzdanie žiadateľa do zodpovedného členského štátu.
- (29) Takisto by sa mali stanoviť osobitné pravidlá pre prípady vyššej moci, ktoré by členským štátom umožnili za prísnych podmienok predĺžiť lehoty týkajúce sa registrácie žiadostí o medzinárodnú ochranu stanovené v nariadení (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o konaní o azyle*]. V týchto prípadoch by mal príslušný členský štát zaregistrovať žiadosti o medzinárodnú ochranu najneskôr do štyroch týždňov od ich podania.
- (30) V takýchto prípadoch vyššej moci by mal dotknutý členský štát oznámiť Komisii a prípadne ostatným členským štátom svoj zámer uplatniť príslušné výnimky z uvedených lehôt, ako aj presné dôvody ich plánovaného uplatňovania a časové obdobie, počas ktorého sa budú uplatňovať.

⁴

Smernica Rady 2001/55/ES z 20. júla 2001 o minimálnych štandardoch na poskytovanie dočasnej ochrany v prípade hromadného prílevu vysídlených osôb a o opatreniach na podporu rovnováhy úsilia medzi členskými štátmi pri prijímaní takýchto osôb a znášaní z toho vyplývajúcich dôsledkov (Ú. v. ES L 212, 7.8.2001, s. 12).

- (31) V prípadoch vyššej moci, kvôli ktorým si členský štát nemôže splniť povinnosť prijať solidárne opatrenia v lehotách stanovených v tomto nariadení a v nariadení (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o riadení azylu a migrácie*], by tento členský štát mal mať možnosť oznámiť Komisii a ostatným členským štátom presné dôvody, pre ktoré sa domnieva, že čelí takejto situácii, a možnosť predĺžiť lehotu na prijatie solidárnych opatrení.
- (32) Ak členský štát už viac nečelí prípadu vyššej moci, mal by to čo najskôr oznámiť Komisii a prípadne ostatným členským štátom. Lehoty, ktoré sa odchyľujú od nariadenia (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o riadení azylu a migrácie*], by sa nemali vzťahovať na nové žiadosti o medzinárodnú ochranu podané po dátume uvedeného oznámenia ani na štátnych príslušníkov tretích krajín či osoby bez štátnej príslušnosti, v prípade ktorých sa skutočnosť, že sa neoprávnene zdržiavajú na území, zistila po dátume uvedeného oznámenia. Po uskutočnení takéhoto oznámenia by sa mali začať uplatňovať lehoty stanovené v nariadení (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o konaní o azyle*].
- (33) V snahe podporiť členské štáty, ktoré uskutočňujú premiestnenie ako solidárne opatrenie, by sa mala poskytovať finančná podpora z rozpočtu EÚ.
- (34) S cieľom zabezpečiť jednotné podmienky vykonávania tohto nariadenia by sa mali na Komisiu preniesť vykonávacie právomoci. Uvedené právomoci by sa mali vykonávať v súlade s nariadením Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 182/2011⁵.
- (35) Postup preskúmania by sa mal použiť na prijímanie solidárnych opatrení v krízových situáciách, na účely povolenia uplatňovania odchylných procesných pravidiel a na priznanie postavenia osoby s okamžitou ochranou.
- (36) Komisia by mala v riadne odôvodnených, vážnych a naliehavých prípadoch z dôvodu krízovej situácie v členských štátoch prijať okamžite uplatniteľné vykonávacie akty.
- (37) Toto nariadenie rešpektuje základné práva a dodržiava zásady, ktoré sú uznané v Charte základných práv Európskej únie, najmä rešpektovanie ľudskej dôstojnosti, právo na život, zákaz mučenia a neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestu, právo na azyl a ochranu v prípade vystaňovania, vyhostenia alebo extradície. Nariadenie by sa malo vykonávať v súlade s Chartou a všeobecnými zásadami práva Únie, ako aj medzinárodného práva vrátane ochrany utečencov, povinnosti v oblasti ľudských práv a povinnosti dodržiavať zákaz vyhostenia alebo vrátenia.
- (38) V súlade s článkami 1 a 2 Protokolu č. 22 o postavení Dánska, ktorý je pripojený k Zmluve o Európskej únii a ZFEÚ, sa Dánsko nezúčastňuje na prijatí tohto nariadenia, nie je ním viazané a ani nepodlieha jeho uplatňovaniu. Vzhľadom na to, že článok 8 tohto nariadenia predstavuje zmeny v zmysle článku 3 Dohody medzi Európskym spoločenstvom a Dánskym kráľovstvom o kritériách a mechanizmoch na určenie členského štátu, ktorý je zodpovedný za posúdenie žiadosti o azyl podanej v Dánsku alebo v ktoromkoľvek inom členskom štáte Európskej únie, a o systéme Eurodac na porovnávanie odtlačkov prstov pre účinné uplatňovanie Dublinského dohovoru⁶, Dánsko musí v čase prijatia zmien alebo 30 dní po ich prijatí oboznámiť

⁵ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 182/2011 zo 16. februára 2011, ktorým sa ustanovujú pravidlá a všeobecné zásady mechanizmu, na základe ktorého členské štáty kontrolujú vykonávanie vykonávacích právomocí Komisie (Ú. v. EÚ L 55, 28.2.2011, s. 13).

⁶ Ú. v. EÚ L 66, 8.3.2006, s. 38.

Komisiu so svojim rozhodnutím, či chce, alebo nechce implementovať obsah týchto zmien.

- (39) [V súlade s článkom 3 Protokolu č. 21 o postavení Spojeného kráľovstva a Írska s ohľadom na priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, ktorý je pripojený k Zmluve o EÚ a ZFEÚ, Írsko oznámilo želanie zúčastniť sa na prijatí a uplatňovaní tohto nariadenia.]

ALEBO

- (40) [V súlade s článkom 1 a 2 Protokolu č. 21 o postavení Spojeného kráľovstva a Írska s ohľadom na priestor slobody, bezpečnosti a spravodlivosti, ktorý je pripojený k Zmluve o EÚ a ZFEÚ, a bez toho, aby bol dotknutý článok 4 uvedeného protokolu, sa Írsko nezúčastňuje na prijatí tohto nariadenia, nie je ním viazané a ani nepodlieha jeho uplatňovaniu.]
- (41) Pokiaľ ide o Island a Nórsko, článok 8 tohto nariadenia predstavuje nový právny rámec v oblasti, na ktorú sa vzťahuje predmet prílohy k Dohode medzi Európskym spoločenstvom a Islandskou republikou a Nórske kráľovstvom o kritériách a mechanizmoch na určenie štátu zodpovedného za preskúmanie žiadosti o azyl podanej v členskom štáte alebo na Islande, alebo v Nórsku.⁷
- (42) Pokiaľ ide o Švajčiarsko, článok 8 tohto nariadenia predstavuje akty alebo opatrenia, ktorými sa menia alebo na ktorých sú založené ustanovenia článku 1 Dohody medzi Európskym spoločenstvom a Švajčiarskou konfederáciou o kritériách a mechanizmoch na určenie štátu zodpovedného za preskúmanie žiadosti o azyl podanej v členskom štáte alebo vo Švajčiarsku⁸.
- (43) Pokiaľ ide o Lichtenštajnsko, článok 8 tohto nariadenia predstavuje akty alebo opatrenia, ktorými sa menia alebo na ktorých sú založené ustanovenia článku 1 Dohody medzi Európskym spoločenstvom a Švajčiarskou konfederáciou o kritériách a mechanizmoch na určenie štátu zodpovedného za preskúmanie žiadosti o azyl podanej v členskom štáte alebo vo Švajčiarsku, na ktoré odkazuje článok 3 Protokolu medzi Európskym spoločenstvom, Švajčiarskou konfederáciou a Lichtenštajnským kniežatstvom o pristúpení Lichtenštajnského kniežatstva k Dohode medzi Európskym spoločenstvom a Švajčiarskou konfederáciou o kritériách a mechanizmoch na určenie štátu zodpovedného za preskúmanie žiadosti o azyl podanej v členskom štáte alebo vo Švajčiarsku⁹,

PRIJALI TOTO NARIADENIE:

KAPITOLA I – VŠEOBECNÉ USTANOVENIA

Článok 1

Predmet úpravy

1. Týmto nariadením sa riešia krízové situácie a prípady vyššej moci v oblasti migrácie a azylu v rámci Únie a stanovujú sa osobitné pravidlá, ktoré sa odchyľujú od pravidiel stanovených v nariadeniach (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o riadení azylu*]

⁷ Ú. v. ES L 93, 3.4.2001, s. 40.

⁸ Ú. v. EÚ L 53, 27.2.2008, s. 5.

⁹ Ú. v. EÚ L 160, 18.6.2011, s. 37.

a migrácie] a (EÚ) XXX/XXX [nariadenie o konaní o azyle] a v smernici XXX [prepracované znenie smernice o návrate].

2. Na účely tohto nariadenia sa krízová situácia chápe ako:
 - a) výnimočná situácia, ktorá sa vyznačuje hromadným prílevom štátnych príslušníkov tretích krajín alebo osôb bez štátnej príslušnosti neregulárne prichádzajúcich do určitého členského štátu alebo vylođených na jeho území po pátracích a záchranných operáciách, ktorý je v pomere k počtu obyvateľov a HDP dotknutého členského štátu takého rozsahu a takej povahy, že spôsobuje znefunkčnenie azylového, prijímacieho alebo návratového systému tohto členského štátu a môže mať vážne dôsledky na fungovanie spoločného európskeho azylového systému alebo spoločného rámca, ktorý sa stanovuje v nariadení (EÚ) XXX/XXX [nariadenie o riadení azylu a migrácie], alebo
 - b) bezprostredné riziko vzniku takejto situácie.

KAPITOLA II – MECHANIZMUS SOLIDARITY

Článok 2

Solidarita v krízových situáciách

1. Na účely poskytovania solidárnych príspevkov v prospech členského štátu v krízovej situácii, ktorá je vymedzená v článku 1 ods. 2 písm. a), sa *mutatis mutandis* uplatňuje časť IV nariadenia (EÚ) XXX/XXX [nariadenie o riadení azylu a migrácie] s výnimkou článku 45 ods. 1 písm. d), článkov 47, 48 a 49, článku 51 ods. 3 písm. b) bodu iii) a ods. 4, článku 52 ods. 2 a 5 a článku 53 ods. 2 druhého a tretieho pododseku.
2. Odchyľne od článku 50 ods. 3 sa posúdenie v zmysle uvedeného odseku vzťahuje na situáciu, ktorá bola v dotknutom členskom štáte počas predchádzajúceho [jedného] mesiaca.
3. Odchyľne od článku 51 ods. 1, článku 52 ods. 3 a článku 53 ods. 1 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [nariadenie o riadení azylu a migrácie] sa lehoty stanovené v uvedených ustanoveniach skracujú na jeden týždeň.
4. Odchyľne od článku 51 ods. 2 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [nariadenie o riadení azylu a migrácie] sa v správe v zmysle uvedeného článku uvedie, či sa dotknutý členský štát nachádza v krízovej situácii, ktorá sa vymedzuje v článku 1 ods. 2 písm. a) tohto nariadenia.
5. Odchyľne od článku 51 ods. 3 písm. b) bodu ii), článku 52 ods. 1 a článku 52 ods. 3 prvého pododseku a článku 53 ods. 3 písm. a) nariadenia (EÚ) XXX/XXX [nariadenie o riadení azylu a migrácie] sa premiestnenie vzťahuje nielen na osoby uvedené v článku 45 ods. 1 písm. a) a c) uvedeného nariadenia, ale aj na osoby uvedené v článku 45 ods. 2 písm. a) a b).
6. Odchyľne od článku 54 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [nariadenie o riadení azylu a migrácie] sa podiel vypočítaný v súlade so vzorcom stanoveným v uvedenom článku uplatňuje aj na opatrenia stanovené v článku 45 ods. 2 písm. a) a b) uvedeného nariadenia.

7. Odchylnne od článku 55 ods. 2 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o riadení azylu a migrácie*] sa lehota stanovená v uvedenom odseku stanovuje na štyri mesiace.

KAPITOLA III – KONANIA O AZYLE A O NÁVRATE V KRÍZOVEJ SITUÁCIÍ

Článok 3

Kritériá a procesné ustanovenia

1. Ak sa členský štát domnieva, že čelí krízovej situácii v zmysle článku 1 ods. 2, predloží Komisii odôvodnenú žiadosť na účely prípadného uplatňovania pravidiel stanovených v článkoch 4, 5 alebo 6.
2. Ak Komisia na základe preskúmania uskutočneného v súlade s odsekom 8 považuje takúto žiadosť za opodstatnenú, povolí vykonávacím rozhodnutím dotknutému členskému štátu, aby uplatňoval odchylné pravidlá stanovené v článkoch 4, 5 alebo 6.
3. Vykonávacie rozhodnutie uvedené v odseku 2 sa prijme do desiatich dní od predloženia žiadosti a stanoví sa v ňom dátum, od ktorého sa môžu pravidlá stanovené v článkoch 4, 5 alebo 6 uplatňovať, ako aj lehota na ich uplatňovanie.
4. Komisia môže povoliť, aby sa pravidlá stanovené v článkoch 4 a 5 uplatňovali počas šiestich mesiacov. Toto obdobie sa môže predĺžiť najviac o jeden rok.
5. Komisia môže povoliť, aby sa pravidlá stanovené v článku 6, uplatňovali najviac počas štyroch týždňov. Ak členský štát považuje za potrebné predĺžiť obdobie uplatňovania pravidiel stanovených v článku 6, najneskôr päť dní pred uplynutím štvrtýždňovej lehoty predloží Komisii odôvodnenú žiadosť. Komisia môže povoliť, aby sa obdobie uplatňovania pravidiel stanovených v článku 6 predĺžilo najviac o ďalšie štyri týždne, ktoré možno raz obnoviť. Celkové obdobie uplatňovania nesmie presiahnuť dvanásť týždňov a v prípade, že sa uplatňuje odsek 8, zahŕňa toto dvanásťtýždňové obdobie aj obdobie, ktoré predchádza prijatiu vykonávacieho rozhodnutia uvedeného v odseku 2.
6. Vykonávacie rozhodnutie uvedené v odseku 2 sa prijme v súlade s postupom uvedeným v článku 11 ods. 1.
7. Keď členský štát predkladá žiadosť uvedenú v odseku 1, môže Komisii oznámiť, že považuje za potrebné uplatniť pravidlá stanovené v článku 6 pred tým, ako Komisia ukončí preskúmanie tejto žiadosti. V takom prípade môže dotknutý členský štát odchylnne od odseku 3 tohto článku uplatňovať pravidlá stanovené v článku 6 odo dňa nasledujúceho po predložení žiadosti a počas obdobia, ktoré neprekročí 15 dní. Členský štát uvedie v žiadosti dôvody, pre ktoré je potrebné prijať okamžité opatrenia.
8. Komisia preskúma odôvodnenú žiadosť podľa odseku 1 alebo oznámenie podľa odseku 7 na základe podložených informácií, najmä informácií zhromaždených Komisiou pomocou mechanizmu EÚ pre pripravenosť a riadenie kríz v oblasti migrácie (konceptie pripravenosti a krízového riadenia v oblasti migrácie), ďalej

Európskym podporným úradom pre azyl (EASO) v súlade s nariadením (EÚ) č. 439/2010¹⁰ a Európskou agentúrou pre pohraničnú a pobrežnú stráž v súlade s nariadením (EÚ) 2019/1896, ako aj na základe informácií uvedených v správe o riadení migrácie, ktorá sa uvádza v článku 6 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [nariadenie o riadení azylu a migrácie].

Článok 4

Konanie o azyle v čase krízy

1. V krízovej situácii v zmysle článku 1 ods. 2 a v súlade s postupmi stanovenými v článku 3 sa členské štáty môžu v prípade žiadostí, ktoré boli podané v lehote, počas ktorej sa uplatňuje tento článok, odchýliť od článku 41 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [nariadenie o konaní o azyle], a to takto:
 - a) odchylne od článku 41 ods. 2 písm. b) nariadenia (EÚ) XXX/XXX [nariadenie o konaní o azyle] môžu členské štáty v rámci konaní na hraniciach prijať rozhodnutia o merite žiadosti, okrem prípadov uvedených v článku 40 ods. 1 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [nariadenie o konaní o azyle], aj v prípadoch, keď je žiadateľ štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo, v prípade osôb bez štátnej príslušnosti, keď mal v minulosti obvyklý pobyt v tretej krajine, v prípade ktorej podiel rozhodnutí rozhodujúceho orgánu o poskytnutí medzinárodnej ochrany predstavuje podľa najnovších priemerných dostupných ročných údajov Eurostatu za celú Úniu v priemere 75 % alebo menej;
 - b) odchylne od článku 41 ods. 11 a 13 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [nariadenie o konaní o azyle] sa maximálne trvanie konania na hraniciach na účely posúdenia žiadostí, stanovené v uvedenom článku, môže predĺžiť najviac o ďalších osem týždňov. Po uplynutí tejto lehoty bude žiadateľovi povolené vstúpiť na územie členského štátu na účely dokončenia konania o medzinárodnej ochrane.

Článok 5

Konanie o návrate v čase krízy

1. V krízovej situácii v zmysle článku 1 ods. 2 a v súlade s postupmi stanovenými v článku 3 sa členské štáty môžu v prípade neoprávnene sa zdržiavajúcich štátnych príslušníkov tretích krajín alebo osôb bez štátnej príslušnosti, ktorých žiadosti boli v rámci konania o azyle v čase krízy podľa článku 4 zamietnuté a ktorí nemajú právo zostať a nie je im povolené zostať, odchýliť od článku 41a nariadenia (EÚ) XXX/XXX [nariadenie o konaní o azyle], a to takto:
 - a) odchylne od článku 41a ods. 2 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [nariadenie o konaní o azyle], maximálne obdobie, počas ktorého sa štátni príslušníci tretích krajín alebo osoby bez štátnej príslušnosti umiestnia na miesta uvedené v danom článku, sa môže predĺžiť najviac o ďalších osem týždňov;

¹⁰

Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 439/2010 z 19. mája 2010, ktorým sa zriaďuje Európsky podporný úrad pre azyl (Ú. v. EÚ L 132, 29.5.2010, s. 11).

- b) odchylné od článku 41a ods. 7 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o konaní o azyle*], obdobie zaistenia stanovené v uvedenom článku nesmie presiahnuť obdobie uvedené v písmene a);
 - c) mimo prípadov stanovených v článku 6 ods. 2 smernice XXX [*prepracované znenie smernice o návrate*], členské štáty stanovujú, že pokiaľ sa nepreukáže opak, existuje predpoklad rizika úteku aj vo všetkých konkrétnych prípadoch, v ktorých je splnené kritérium uvedené v článku 6 ods. 1 písm. f) smernice XXX [*prepracované znenie smernice o návrate*] alebo ak si žiadateľ, štátny príslušník tretej krajiny alebo dotknutá osoba bez štátnej príslušnosti zjavne a sústavne neplní povinnosť spolupracovať stanovenú v článku 7 uvedenej smernice.
2. Odsek 1 sa uplatňuje aj na žiadateľov, štátnych príslušníkov tretích krajín a osoby bez štátnej príslušnosti, na ktorých sa vzťahuje postup uvedený v článku 41 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o konaní o azyle*], ktorých žiadosť bola zamietnutá pred tým, ako Komisia prijala rozhodnutie vydané v súlade s článkom 3 tohto nariadenia, a ktorí nemajú právo zostať a nie je im povolené zostať po prijatí uvedeného rozhodnutia.

Článok 6

Registrácia žiadostí o medzinárodnú ochranu v krízových situáciách

V krízovej situácii v zmysle článku 1 ods. 2 písm. a) a v súlade s postupmi stanovenými v článku 3 sa žiadosti podané v lehote, počas ktorej sa uplatňuje tento článok, zaregistrujú odchylné od článku 27 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o konaní o azyle*] najneskôr do štyroch týždňov od ich podania.

KAPITOLA IV – LEHOTY V PRÍPADOCH VYŠŠEJ MOCI

Článok 7

*Predĺženie lehoty na registráciu stanovenej v nariadení (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o konaní o azyle*]*

1. Ak členský štát čelí prípadu vyššej moci, kvôli ktorému nemôže dodržať lehoty stanovené v článku 27 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o konaní o azyle*], oznámi to Komisii. Po uskutočnení takéhoto oznámenia môže daný členský štát odchylné od článku 27 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o konaní o azyle*] zaregistrovať žiadosti najneskôr do štyroch týždňov od ich podania. V oznámení dotknutý členský štát uvedie presné dôvody, pre ktoré sa domnieva, že sa musí uplatniť tento odsek, a časové obdobie, počas ktorého sa bude tento odsek uplatňovať.
2. Ak členský štát uvedený v odseku 1 už nečelí prípadu vyššej moci, ktorý je uvedený v danom odseku a kvôli ktorému nemôže dodržať lehoty stanovené v článku 27 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o konaní o azyle*], oznámi to čo najskôr Komisii. Po uskutočnení takéhoto oznámenia sa predĺžená lehota stanovená v odseku 1 ďalej neuplatňuje.

Článok 8

Predĺženie lehôt stanovených v nariadení (EÚ) XXX/XXX [nariadenie o riadení azylu a migrácie]

1. Ak členský štát čelí prípadu vyššej moci, kvôli ktorému nemôže dodržať lehoty stanovené v článkoch 29, 30, 31 a 35 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [nariadenie o riadení azylu a migrácie], oznámi to ostatným členským štátom a Komisii. V tomto oznámení členský štát uvedie presné dôvody, pre ktoré sa domnieva, že sa musí uplatniť tento odsek. Po uskutočnení takéhoto oznámenia daný členský štát odchyľne od článkov 29, 30, 31 a 35 uvedeného nariadenia:
 - a) predloží dožiadanie o prevzatie podľa článku 29 do štyroch mesiacov odo dňa registrácie žiadosti;
 - b) odpovie na dožiadanie o prevzatie podľa článku 30 do dvoch mesiacov od jeho prijatia;
 - c) predloží oznámenie na účely prijatia späť podľa článku 31 do jedného mesiaca od pozitívnej lustrácie v systéme Eurodac alebo potvrdí prijatie do jedného mesiaca od takéhoto oznámenia;
 - d) uskutoční odovzdanie podľa článku 35 do jedného roka od prijatia dožiadania o prevzatie alebo od potvrdenia oznámenia na účely prijatia späť zo strany iného členského štátu alebo od prijatia konečného rozhodnutia o odvolaní alebo preskúmaní rozhodnutia o odovzdaní, ak sa v súlade s článkom 33 ods. 3 uvedeného nariadenia uplatňuje odkladný účinok.
2. Ak členský štát uvedený v odseku 1 nedodrží lehoty stanovené v odseku 1 písm. a), b) a d), nesie zodpovednosť za posúdenie žiadosti o medzinárodnú ochranu v súlade s nariadením XXX/XXX [nariadenie o riadení azylu a migrácie] alebo sa na neho táto zodpovednosť prenesie.
3. Ak členský štát čelí prípadu vyššej moci, kvôli ktorému nemôže prijať osoby, za ktoré je zodpovedný v súlade s nariadením (EÚ) XXX/XXX [nariadenie o riadení azylu a migrácie], oznámi to ostatným členským štátom a Komisii a uvedie presné dôvody. V takýchto prípadoch žiadajúci alebo oznamujúci členský štát neuskutoční odovzdanie, pokiaľ zodpovedný členský štát čelí prípadu vyššej moci. Ak sa z dôvodu pretrvávania prípadu vyššej moci alebo z akéhokoľvek iného dôvodu odovzdanie neuskutoční do jedného roka od prijatia dožiadania o prevzatie alebo od potvrdenia oznámenia na účely prijatia späť zo strany iného členského štátu alebo od konečného rozhodnutia o odvolaní alebo preskúmaní rozhodnutia o odovzdaní, ak sa súlade s článkom 33 ods. 3 uvedeného nariadenia uplatňuje odkladný účinok, zodpovedný členský štát bude odchyľne od článku 35 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [nariadenie o riadení azylu a migrácie] zbavený povinnosti prevziať alebo prijať späť dotknutú osobu a táto zodpovednosť sa prenesie na žiadajúci alebo oznamujúci členský štát.
4. Ak členský štát už nečelí prípadu vyššej moci podľa odsekov 1 a 3, kvôli ktorému nemohol dodržať lehoty stanovené v článkoch 29, 30, 31 a 35 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [nariadenie o riadení azylu a migrácie] alebo prijať osoby, za ktoré je zodpovedný v súlade s uvedeným nariadením, oznámi to čo najskôr Komisii a ostatným členským štátom. Po uskutočnení takéhoto oznámenia sa lehoty stanovené v odsekoch 1 a 3 už nevzťahujú na nové žiadosti o medzinárodnú ochranu podané v deň uskutočnenia uvedeného oznámenia alebo po tomto dni ani na štátnych

príslušníkov tretích krajín či osoby bez štátnej príslušnosti, v prípade ktorých sa skutočnosť, že sa neoprávnene zdržiavajú na území, zistila v deň uskutočnenia uvedeného oznámenia alebo po tomto dni.

Článok 9

Predĺženie lehôt na prijatie solidárnych opatrení

1. Ak členský štát čelí prípadu vyššej moci, kvôli ktorému si nemôže splniť povinnosť prijať solidárne opatrenia v lehotách stanovených v článku 47 a článku 53 ods. 1 nariadenia (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o riadení azylu a migrácie*] a v článku 2 tohto nariadenia, bezodkladne to oznámi Komisii a ostatným členským štátom. Dotknutý členský štát uvedie presné dôvody, pre ktoré sa domnieva, že čelí prípadu vyššej moci, a poskytne na tento účel všetky potrebné informácie. Po uskutočnení takéhoto oznámenia sa odchyľne od lehôt stanovených v uvedených článkoch lehota na prijatie solidárnych opatrení stanovená v uvedených článkoch pozastaví najviac na obdobie šiestich mesiacov.
2. Ak členský štát už nečelí prípadu vyššej moci, okamžite to oznámi Komisii a ostatným členským štátom. Po uskutočnení takéhoto oznámenia sa predĺžená lehota stanovená v odseku 1 ďalej neuplatňuje.

KAPITOLA V – POSKYTOVANIE OKAMŽITEJ OCHRANY

Článok 10

Priznanie postavenia osoby s okamžitou ochranou

1. V krízovej situácii v zmysle článku 1 ods. 2 písm. a) a na základe vykonávacieho aktu prijatého Komisiou v súlade s odsekom 4 tohto článku môžu členské štáty pozastaviť posudzovanie žiadostí o medzinárodnú ochranu v súlade s nariadením (EÚ) XXX/XXX [*nariadenie o konaní o azyle*] a nariadením (EÚ) XXX/XXX [*kvalifikačné nariadenie*] v prípade vysídlených osôb z tretích krajín, ktoré vo výnimočných situáciách ozbrojeného konfliktu čelia vysokému riziku, že by sa stali obeťami neselektívneho násillia, a ktoré sa nemôžu vrátiť do svojej krajiny pôvodu. V takomto prípade poskytnú členské štáty dotknutým osobám okamžitú ochranu okrem prípadu, že predstavujú nebezpečenstvo pre národnú bezpečnosť alebo verejný poriadok daného členského štátu. Takýmto priznaním postavenia osoby s okamžitou ochranou nie je dotknutá prebiehajúca žiadosť týchto osôb o medzinárodnú ochranu v príslušnom členskom štáte.
2. Členské štáty zabezpečia, aby osoby, ktorým sa poskytla okamžitá ochrana, mali účinný prístup ku všetkým právam stanoveným v nariadení (EÚ) XXX/XXX [*kvalifikačné nariadenie*], ktoré sa vzťahuje na osoby, ktorým sa poskytla doplnková ochrana.
3. Členské štáty obnovia posudzovanie žiadostí o medzinárodnú ochranu, ktoré boli pozastavené v súlade s odsekom 1, po uplynutí maximálne jedného roku.
4. Komisia prostredníctvom vykonávacieho rozhodnutia:
 - a) stanoví, že na základe skutočností uvedených v článku 3 ide o krízovú situáciu;

- b) stanoví, že je potrebné pozastaviť posudzovanie žiadostí o medzinárodnú ochranu;
- c) určí konkrétnu krajinu pôvodu alebo jej časť vo vzťahu k osobám uvedeným v odseku 1;
- d) stanoví dátum, od ktorého sa bude tento článok uplatňovať, a stanoví obdobie, počas ktorého sa môže pozastaviť posudzovanie žiadostí o medzinárodnú ochranu podané vysídlenými osobami uvedenými v odseku 1 a priznáva sa postavenie osoby s okamžitou ochranou.

KAPITOLA VI – VŠEOBECNÉ A ZÁVEREČNÉ USTANOVENIA

Článok 11

Prijímanie vykonávacích aktov

1. Komisia prijme na účely povolenia uplatňovania odchylných procesných pravidiel uvedených v článkoch 4, 5 a 6 a priznania postavenia osoby s okamžitou ochranou v súlade s článkom 10 vykonávacie akty. Tieto vykonávacie akty sa prijímú v súlade s postupom preskúmania uvedeným v článku 12 ods. 2.
2. Komisia v riadne odôvodnených vážnych a naliehavých prípadoch z dôvodu krízovej situácie, vymedzenej v článku 1 ods. 2, v členskom štáte prijme okamžite uplatniteľné vykonávacie akty, ktorými sa povolí uplatňovanie odchylných procesných pravidiel uvedených v článkoch 4, 5 a 6 a prizná sa postavenie osoby s okamžitou ochranou v súlade s článkom 10. Tieto vykonávacie akty sa prijímú v súlade s postupom uvedeným v článku 12 ods. 3.
3. Vykonávacie akty zostávajú v platnosti najviac počas obdobia jedného roka.

Článok 12

Postup výboru

1. V súvislosti s vykonávacím aktom uvedeným v článku 3 pomáha Komisii výbor. Uvedený výbor je výborom v zmysle nariadenia (EÚ) č. 182/2011.
2. Ak sa odkazuje na tento odsek, uplatňuje sa článok 5 nariadenia (EÚ) č. 182/2011.
3. Ak sa odkazuje na tento odsek, uplatňuje sa článok 8 nariadenia (EÚ) č. 182/2011 v spojení s jeho článkom 5.

Článok 14

Zrušenie

Smernica Rady 2001/55/ES sa zrušuje s účinnosťou od xxx (dátum).

Článok 15

Nadobudnutie účinnosti

Toto nariadenie nadobúda účinnosť dvadsiatym dňom po jeho uverejnení v Úradnom vestníku Európskej únie.

Toto nariadenie je záväzné v celom rozsahu a priamo uplatniteľné v členských štátoch v súlade so zmluvami.

V Bruseli

*Za Európsky parlament
predseda*

*Za Radu
predseda*